

LUNDS UNIVERSITET
Medicinska fakulteten

Institutionen för hälsovetenskaper
Arbetsterapeutprogrammet

Examensarbete på kandidatnivå 15 hp
Hösten 2017

**Belysa betydelsefulla faktorer i
interventioner som används vid drog- och
alkoholberoende med fokus på
meningsfulla aktiviteter**
- En litteraturöversikt

Författare: Mikaela Nordqvist & Sandra Burman

Handledare: Lisbeth Nilsson

Lunds universitet
Medicinska fakulteten
Arbetsterapeutprogrammet
Box 157, 221 00 LUND

Belysa betydelsefulla faktorer i interventioner som används vid drog och alkoholberoende med fokus på meningsfulla aktiviteter

- *En litteraturstudie*

Författare: Mikaela Nordqvist och Sandra Burman

Handledare: Lisbeth Nilsson

Examensarbete på kandidatnivå

Hösten 2017

Abstrakt

Bakgrund: Drog-och alkoholberoende är ett problem som påverkar individers vardagsliv och hindrar individen att engagera sig i personliga aktiviteter. Behandling för beroende har ofta ett medicinskt fokus där det holistiska synsättet förbises. Detta innebär att individens aktivitetsbehov inte beaktas i behandlingen. **Syfte:** Syftet med denna litteraturstudie var att belysa betydelsefulla faktorer i interventioner som används vid drog och alkoholberoende med fokus på meningsfulla aktiviteter. **Metod:** Genom en litteraturstudie granska tidigare studier för att besvara syftet. **Resultat:** Betydande faktorer för återhämtningen var interventioner som fokuserar på gruppaktiviteter, kreativa aktiviteter, vardagsaktiviteter samt arbetsrelaterade åtgärder. Miljön var en betydande faktor för återhämtningen och att ersätta beroendet med nya meningsfulla aktiviteter. **Slutsats:** Arbetsterapeuter med sin kunskap om aktivitet har stor möjlighet att hjälpa individer i drog och alkoholberoende. Detta genom att hjälpa dem att finna nya meningsfulla aktiviteter. Det behövs mer evidensbaserad forskning kring hur arbetsterapeuter kan arbeta med individer med ett beroende.

Nyckelord

Drog/alkoholberoende, Missbruk, Arbetsterapi, Interventioner, Meningsfulla aktiviteter

Lunds Universitet
Medicinska fakulteten
Arbetsterapeutprogrammet
Box 157, 221 00 LUND

Illustrate important factors in interventions used for drug and alcohol dependence with focus on meaningful activities

- A literature review

Authors: Mikaela Nordqvist and Sandra Burman

Supervisor: Lisbeth Nilsson

Bachelor thesis

Autumn 2017

Abstract

Background: Drug and alcohol dependence is a problem that affects individuals' daily lives and prevent individuals from engaging in personal activities. Today's treatment for addiction have a medical focus. This means that the holistic view is not included and the individual occupational needs are overlooked in the intervention. **Aim:** The purpose of this study is to identify important factors in interventions used for drug and alcohol dependence with focus on meaningful activities. **Method:** Through a literature study, review previous studies to answer the purpose **Results:** Meaningful factors for recovery was interventions that focused on group activities, creative activities, daily activities and work related preparations. The environment was an important factor for the recovery and the replacing of the dependency with meaningful new activities. **Conclusion:** Occupational therapists with their knowledge about activities have great opportunities to help individuals in drug and alcohol dependent by assisting them in finding new meaningful activities. More evidence based research is needed about how occupational therapists can work with individuals with dependency.

Keywords

Drug/alcohol dependence, Misuse, Occupational therapy, Interventions, Meaningful activities

Lund University
Faculty of Medicin
Occupational Therapy Programme
Box 157, S-221 00 LUND

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
2. Bakgrund.....	1
2.1 Att bruka alkohol och droger	1
2.2 Ideella Insatser.....	3
2.3 Interventioner	4
2.4 Arbetsterapi och meningsfulla aktiviteter.....	5
3. Problemformulering.....	8
4. Syfte	9
5. Metod	9
5.1 Design.....	9
5.2 Urval.....	9
5.3 Datainsamling	10
5.4 Dataanalys	12
6. Forskningsetiska överväganden.....	12
7. Resultat	12
7.1 Betydelsefulla faktorer i förändringen.....	13
7.1.1 Aktivitetshistoria	14
7.1.2 Aktivitetsförlust.....	14
7.1.3 Motivation till förändring	15
7.2 Nya meningsfulla aktiviteter	16
7.2.1 Produktiva aktiviteter.....	17
7.2.2 Gruppaktivitet.....	18
7.2.3 Kreativa aktiviteter.....	19
7.3 Stödjande/hindrande miljö.....	20
7.3.1 Sociala miljön	21
7.3.2 Ekonomiska faktorer i miljön	21
7.3.3 Kulturella värden i miljön	22
8. Diskussion.....	22

8.1 Metoddiskussion	23
8.2 Resultatdiskussion	24
8.2.1 Motivation, upplevelse av värde och aktivitetsbalans.....	25
8.2.2 Gemenskap och igenkännande i grupp.....	26
8.2.3 Insikt och självkännedom genom skapande.....	27
8.2.4 Möjligheter och hinder i miljön.....	28
8.2.5 Arbetsterapeutens roll i interventioner.....	28
9. Konklusion.....	29
10. Referenslista	31
11. Bilaga 1	37
12. Bilaga 2	38
13. Bilaga 3	39
14. Bilaga 4	40
15. Bilaga 5	42

1. Inledning

Studien är gjord med inspiration från serien ”Aldrig backa”. Serien handlar om unga kvinnor som tagit sig ur ett drogmissbruk och deltar i en stödjande grupp som hålls av Kris. Där får de hjälp att komma tillbaka till vardagen (Kris, u.å. b)

Enligt Socialstyrelsen (2015) är i Sverige 780 000 individer fast i ett alkoholmissbruk och 55 000 i ett drogmissbruk. Inom öppen- och slutenvården uppskattades ca 80 000 lida av allvarliga alkoholmissbruk. Andersson (2013) menar att trots att det är en så stor andel av befolkningen som har alkoholproblematik är det få som söker vård. Enligt Statens Beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) (2001) medför missbruk och beroende i Sveriges samhälle en kostnad på 30-120 miljarder kronor per år. Stoffel och Moyers (2004) tar upp hur droganvändande kan orsaka dels att de fysiska och psykiska funktionerna påverkas, men även att livskvalitén blir lidande. Detta eftersom droganvändandet förhindrar möjligheten att engagera sig och delta i personliga aktiviteter. Andersson (2013) menar att verksamma arbetsterapeuter ofta kommer i kontakt med individer som har alkoholberoende. Vidare menar Andersson på att det är viktigt att kunna ställa frågor gällande alkoholvanor då detta kan begränsa möjligheten att utföra meningsfulla aktiviteter. Enligt Eklund (2014 a) har det inom tidigare empiriska forskningsstudier bekräftats att aktivitet är meningsfullt och förknippat med god hälsa och välbefinnande.

2. Bakgrund

2.1 Att bruka alkohol och droger

Missbruk är ofta ett utvecklingsskede till beroende och definieras inte som ett medicinskt begrepp. Missbruk grundar sig vanligtvis i attityder, vanor och sociala normer (Helig, 2011). Vägen till missbruk är individuell och kan utvecklas när som helst under livsförloppet. Men oavsett när det kommer så sägs vägen dit påverkas av biologiska, psykologiska och kulturella aspekter (Näsholm & Melin, 1998).

Missbruk utifrån DSM IV innebär att droganvändandet utgör svårigheter att sköta skola, arbete och hem. Även att ha ett riskfyllt beteende som är orsakat av droganvändandet kan leda till fysisk skada. Att ofta hamna i konflikter med rättvisan eller sociala nätverk samt ett

fortsatt användande trots sociala problem är också förknippat med missbruk (Heilig, 2011).

Enligt DSM IV klassificeras ett beroende av att individen uppnått en hög tolerans som leder till en ökning av konsumtionen för att få ett rus. Individen får även abstinens vilket innebär symtom som är motsatta till substansen. Kontrollförlust brukar höra ihop med beroendet vilket innebär att intaget av substansen ökar. Individen klarar inte av att hålla ett kontrollerat intag och en stor del av vardagen upptas av jakt efter substansen. Arbete, fritid och social samverkan blir inte lika viktigt längre och individen fortsätter att inta substansen trots en medvetenhet om dess psykiska och fysiska konsekvenser (Heilig, 2011).

Rojo-Mota, Eduardo, Pedrero och Huertas-Hoyas (2017) menar att ett beroende räknas som en aktivitet. Beroendet har stor inverkan på aktivitetshistorien och det påverkar utförandet av olika aktiviteter som ingår i det dagliga livet. Meningsfulla aktiviteter kan tolkas olika av individer. Denna tolkning grundar sig i sociokulturella faktorer, erfarenheter och den miljö individen växer upp och lever i (Leufstadius & Argentzell, 2014). Whiteford (2014) menar att alla individer inte har samma möjlighet till att delta i egenvalda aktiviteter. Detta kan leda till att yttre omständigheter i miljön som resulterar till att aktiviteten inte blir tillgänglig för individen. Enligt Nizzero, Cote och Cramm (2017) formas individer av sina aktiviteter, speciellt om aktiviteten har ett meningsfullt syfte. Därför är aktivitet starkt knutet till identitet. Nizzero, Cote och Cramm (2017) menar vidare att aktivitetsförlust ofta uppkommer när en individs möjlighet att delta i en aktivitet begränsas. Detta kan innebära att aktivitetsförlusten resulterar i en förlorad känsla av sig själv. Enligt Hoxmark, Nydal och Wynn (2012) är det viktigt att stödja individer med drogberoende genom att hitta aktiviteter som påverkar deras hälsa positivt. Detta eftersom aktivitetsförlust bidrar till ohälsa. Rajkumar och French (1997) menar att ur ett samhällsperspektiv genererar drogberoende höga kostnader för insatser inom rehabilitering och medicinska områden. Här trycker Wilcock (2015) på att det är ett politiskt och socioekonomiskt ansvar att öka medvetenheten hos individer om riskerna och skapa tillgänglighet för befolkningen att uppnå hälsa genom att delta i aktiviteter.

Enligt Heilig (2011) kan ett alkoholberoende drabba vem som helst men genetiken,

psykologiska och sociala aspekter har visat sig vara faktorer som kan öka risken att falla in i ett beroende. Antisociala och utåtagerande individer som lever i en riskfylld miljö är särskilt utsatta för att utveckla beroende. Wilcock (2015) menar att unga människor löper en högre risk att utveckla ett riskfyllt beteende eftersom de lättare kan hamna i umgänge där droger används. Individer som misslyckas i det normativa samhället som innefattar skolgång eller familjeliv är särskilt utsatta för att utveckla riskfyllda beteenden. Ofta uppkommer detta beteende när det inte erbjuds tillräckligt med aktiviteter som ger meningsfullhet eller uppfyller ett syfte.

2.2 Ideella Insatser

Det finns två ideella organisationer som fokuserar på individer med substansberoende. En av dessa är Kris (u.å. a) som står för kriminellas revansch i samhället. Organisationen har olika projekt där ett av projekten handlar om att hjälpa kvinnor och familjer med drogmissbruk. Den andra organisationen är Anonyma Alkoholister (AA) som hålls av före detta alkoholister. De hjälper människor som har fått negativa konsekvenser i vardagen på grund av sitt drickande (Anonyma Alkoholister, u.å. b). Kris har andra projekt som inriktar sig på ungdomar upp till 26 år och hjälper dem att hitta en sysselsättning i form av praktik, arbete eller studier. Kris jobbar för att hjälpa ungdomarna att komma bort från miljöer där droger används, kriminalitet, svåra familjeförhållande och försöker hjälpa ungdomarna med ett boende. Kris jobbar även med ungdomar som påverkats av gängkriminalitet och den livsstil som medföljer. Organisationen inriktar sig också till att hjälpa ungdomar som ännu inte har fallit in i ett missbruk och kriminalitet, men som behöver hjälp för att ta sig ut i vuxenlivet (Kris, u.å. b). AA har ett liknande koncept där det handlar om att nå unga alkoholister så tidigt som möjligt innan det övergår till ett allvarigare skede (Anonyma Alkoholister, u.å. c). Kris åker ut till olika skolor och berättar om organisationen och de jobb som de gör (Kris, u.å. b). Även AA åker ut till skolor och arbetsplatser för att informera om sitt arbete (Anonyma alkoholister, u.å. a).

2.3 Interventioner

Det finns en stor kunskapslucka gällande långsiktig behandling av missbruksproblematik. En anledning till detta är att problemet förminskas samt att det finns normer och värderingar kring missbruket (Heilig, 2009). Enligt SBU (2001) måste behandlingen fokusera på de sjukdomar som kan uppkomma av drogintaget men även de psykiska konsekvenserna som individen kan drabbas av. De nationella riktlinjerna angående sjukdomsförebyggande åtgärder inriktar sig på att hjälpa klienter att inte falla in i ohälsosamma levnadsvanor och utveckla ett riskfyllt användande av alkohol samt att inte förlora aktiviteter (Socialstyrelsen, 2015). En vanlig metod är återfallsprevention som liknar kognitiv beteendeterapi där det läggs fokus på de känslor alkoholsuget medför. Terapin syftar till att klienten får träna på att hantera känslorna för att förhindra ett återfall. Psykosocial behandling är också vanlig vid drogberoende och fokuserar på beteendeförändringar till skillnad från den farmakologiska behandling som endast syftar till att dämpa substanssuget (Heilig, 2009).

De nationella riktlinjerna för beroende och missbruksvård ger vägledning om psykosociala behandlingar, stödinsatser samt rådgivning vid samsjuklighet och drogproblematik hos ungdomar. De nationella riktlinjerna ger även vägledning för vilka bedömningsinstrument, medicinska tester och läkemedel som bör användas vid missbruk (Socialstyrelsen, 2015).

Regeringen har ett åtgärdsarbete som fokuserar på att minska medicinska och sociala konsekvenser som är relaterade till bland annat alkohol och drogmissbruk. Målet är att via Alkohol, Narkotika, Doping och Tobakspolitiken (ANDT) få bukt med de samhällsproblem som är orsakade av dessa substanser. Syftet med åtgärderna är att förenkla statens styrning av stöd på ANDT området. Strategin är att styra samhällets insatser så att de fokuserar på de mål, inriktningar och prioriteringar som rekommenderas för att kunna stödja alkohol- och narkotikabekämpning (Regeringen, 2011).

Argentzell & Leufstadius (2014) hävdar att det under senare tid har blivit allt vanligare att se värdet i aktiviteter. Inom vården och psykiatrin är det numera viktigt att använda individen som kunskapskälla i rehabiliteringen. Meningsfulla aktiviteter och återhämtning är viktigt för att rehabiliteringen ska kunna genomföras. Detta är ett nytt tankemönster inom den

psykosociala behandlingen och utgör även det klientcentrerade förhållningssättet som arbetsterapeuter strävar efter, vilket innebär fokus på individens återhämtning. Rojo-Mota, Pedrero-Pereza, Huertas-Hoyas, Merritt och MacKenzie (2017) menar att det under en längre tid har diskuterats vad arbetsterapi kan bidra med i missbruksbehandling. Men den arbetsterapeutiska rollen inom dessa verksamheter riktas mot att använda aktivitet som en underhållning för de drabbade snarare än att använda aktivitet som en behandlingsstrategi.

Hur alkohol påverkar vardagen finns det begränsad forskning om (Andersson, 2013). I de nationella riktlinjerna för missbruks och beroendevård läggs stort fokus på de psykosociala behandlingar som ska främja individens sociala färdigheter för att hantera sin problematik (Socialstyrelsen, 2015). Det finns evidens för att dessa interventioner fungerar. Dock saknas det aktivitetsfokuserande interventioner (Andersson, 2013). Stoffel och Moyers (2004) hävdar också att det behövs mer forskning kring vilken påverkan substansanvändande har på aktivitetsutförande i vardagen.

Enligt Erlandsson och Persson (2014) så bygger den medicinska vetenskapen på interventioner som ska bota det sjuka och avlägsna funktionsnedsättning. Välbefinnande och livskvalitet berörs dock inte vid den medicinska interventionen. Det holistiska synsättet bygger på att förstå individen utifrån önskemål och värderingar. Det handlar om att få individen att hjälpa sig själv genom att utveckla ett fungerande vardagsmönster. Detta synsätt används inom arbetsterapi då fokus ligger på att hjälpa individen att hitta nya aktivitetsmönster samt finna nya sätt att utföra aktiviteter trots en funktionsnedsättning. Målet med detta synsätt är att uppnå hälsa och välbefinnande i sin vardag efter en aktivitetsförlust. Eakman (2015) menar att arbetsterapeutiska interventioner fokuserar på att individen ska uppnå engagemang i meningsfulla aktiviteter. Detta genom att ha en gemensam dialog med individen för att nå dennes mål.

2.4 Arbetsterapi och meningsfulla aktiviteter

Inom arbetsterapi är aktivitetsvetenskap ett stort fokusområde som visar att individen har ett stort behov av att engagera sig i aktiviteter som ger chansen till utveckling och en tillvaro i

vardagslivet (Argentzell & Leufstadius, 2014). Molineux (2014) förklarar att aktivitetsvetenskapen antar att individen till sin natur har ett behov av att utföra aktiviteter. Det antagandet bygger även på det samband som finns mellan aktivitet och hälsa. Dickie (2014) menar på att det är viktigt att ha engagemang för att kunna uppleva meningsfulla aktiviteter. När en aktivitet delas med andra människor upplevs meningsfulla känslor vilket kan vara glädje och njutning. Att ha en tro eller ett mål i livet kan enligt Eakman (2015) också upplevas som meningsfullt. Att uppleva mening i livet ger en känsla av kontroll över svåra situationer. Eklund (2014 a) menar att det i kaotiska upplevelser är viktigt att kunna vara engagerad i meningsfulla aktiviteter för att uppleva en känsla av stabilitet. Enligt Kielhofner (2014 a) är det betydelsefullt att förstå vikten av mening i aktivitet. För en individ upplevs mening i aktivitet olika av individer, vilket påvisar att upplevelse av mening är högst individuellt. Bejerholm (2014) menar att det är arbetsterapeutens roll att stödja individer att uppnå motivation och engagemang i aktiviteter. Arbetsterapeutens viktigaste verktyg är den unika kunskapen om aktivitet och vilken inverkan den har på hälsoaspekter (Argentzell & Leufstadius, 2014). Enligt den etiska koden är arbetsterapeutens roll att möjliggöra aktivitetsutförande och delaktighet utifrån individens situation och behov med hänsyn till de möjligheter och hinder som finns i omgivningen (Förbundet Sveriges arbetsterapeuter, 2012). Kliniskt verksamma arbetsterapeuter förväntas arbeta utifrån evidensbaserade insatser. Därför ingår det i deras arbetsuppgifter att identifiera, kritisera och sammanställa information utifrån ett evidensbaserat perspektiv (Kramer, Bowyer & Kielhofner, 2014).

Den arbetsterapeutiska modellen Model of Human Occupation (MoHO) har utvecklats som en praxis modell. Den fokuserar på områden som är användbara för verksamma arbetsterapeuter och har med åren fått växande evidens inom forskningen. Forskning kring MoHO fokuserar på att förstå hur människan interagerar med personliga och miljömässiga faktorer i förhållande till aktivitet och delaktighet (Kramer, Bowyer & Kielhofner, 2014). Grundtanken med MoHO är att den är aktivitetsfokuserande och indikerar tre fokusområden inom aktivitet. Det första området innefattar hur aktivitet kan motiveras samt om aktivitet hindrar eller stödjer det vardagliga livet. Det andra fokusområdet inom MoHO är att arbeta utifrån ett klientcentrerat arbetssätt. Arbetsterapeutens uppgift är därför att stötta, motivera och respektera individens värderingar, val och handlingar. Det tredje området omfattar det

holistiska synsättet vilket innebär ett fokus på den mänskliga aktiviteten, att den styrs av motivation och utförande. MoHO tar även hänsyn till det själsliga och kroppsliga genom att hävda att de samverkar och påverkar varandra (Kielhofner, 2014 a).

Kielhofner (2014 a) tar upp begreppet vanebildning som kan liknas vid en slags vardagsrutin som utförs i olika miljöer dagligen. Vanor uppkommer när vi utför samma aktivitet i samma kontext under en längre tid och som sedan bildar en rutin. Detta blir då ett vardagsmönster. Ett annat begrepp som Kielhofner (2014 a) nämner är utförandekapacitet som bygger på vår förmåga att kunna utföra aktivitet. Fysiologiska och neurologiska system har en påverkan på minne och planeringsförmåga. I MoHO är det inte bara fysiska och mentala faktorer som påverkar utan även den subjektiva upplevelsen i utförandet. Miljön kan vara hindrande eller stödjande för det specifika utförandet. Om miljön är stödjande eller hindrande bottnar i individens värderingar, roller, förmågor och intressen.

Value and Meaning in Occupations (ValMO) är en arbetsterapeutisk modell utvecklad av Erlandsson och Persson (2014). ValMO handlar om förståelsen av individers upplevelser av aktiviteter. ValMO modellen bygger på tre triader, aktivitetstriaden, värdetriaden och perspektivtriaden. Dessa triader syftar till att förtydliga aktivitet och hur de kan upplevas. Person, aktivitet och omgivning är tre komponenter som har anknytning till varandra. Blir en individ sjuk så kommer dessa komponenter att påverkas och det i sin tur kan bidra till förlust av aktivitet. I varje aktivitet som utförs kan individen uppleva olika värden. Dessa värden kan vara konkret, sociosymboliskt eller självbelönande. Det konkreta värdet är det faktiska resultatet av något som går att se, exempelvis efter en städning. Det sociosymboliska värdet är en upplevelse delad med andra, det kan vara högtider, subkulturer eller universella aktiviteter som exempelvis kan vara dans eller musik. Självbelönande värde är något som upplevs i aktivitet som stimulerar glädje och njutning. Flow kan även upplevas i självbelönande aktiviteter vilket innebär att individen blir uppslukad i utförandet och tappar tidsmässig kontroll. Även om denna känsla oftast är positiv kan den lätt missbrukas och leda till en obalans i vardagens aktiviteter.

Enligt Erlandsson och Persson (2014) delas aktiviteter upp i tre olika perspektivtriader, macro, meso och mikro. Macro är alla aktiviteter som finns och har funnits under ett

livsspann. Meso är vardagsaktiviteterna samt vardagsmönstret och micro är en specifik aktivitet i vardagen. En funktionsnedsättning kan göra att en individ undviker aktiviteter i vardagen vilket kan leda till att aktiviteter förändras i livet och att meningsfulla aktiviteter försvinner. ValMO modellen kategoriserar aktiviteter i olika kategorier, skötsel, arbete, lek och rekreation. Det är viktigt att tillåta sig själv att utföra rekreativa aktiviteter eftersom de bidrar till ett lugn och minskar risken för att drabbas av ohälsa och stress. Även sömnen ses som en viktig aktivitet att beakta. Att ha ett lönearbete ger oftast en upplevelse av mening och att kunna bidra till samhället. Att ha ett begränsat aktivitetsmönster kan ge en minskad mening och bidra till ohälsa. Genom att använda ValMO modellen kan arbetsterapeuter förebygga eller hjälpa individer med ohälsa att få en struktur på vardagen och uppleva mening. Det handlar om att få en balans mellan aktiviteter, att ha lagom mycket av arbete, skötsel, lek och rekreation.

3. Problemformulering

Författarna upplever att det finns begränsad kunskap om hur arbetsterapeuter kan hjälpa individer som är fast i ett alkohol- och drogmissbruk. Detta eftersom att behandlingarna oftast inte fokuserar på aktivitet. Istället ligger fokus på farmakologiska och psykosociala behandlingar. Författarna tror att arbetsterapeuter med sitt aktivitetstänk om hur person, omgivning och aktivitet integrerar med varandra har en potentiell roll att hjälpa individer som är fast i ett alkohol- eller drogberoende genom att stödja dem till att finna nya meningsfulla aktiviteter. Därför är målet med denna litteraturstudie att belysa viktiga faktorer i interventioner för drog- och alkoholberoende med fokus på meningsfulla aktiviteter. Författarna upplever att det är viktigt att undersöka betydelsefulla faktorer i interventioner som fokuserar på aktiviteter och vilken nytta informationen kan ha för arbetsterapeuter och andra yrkeskategorier som arbetar eller kommer att arbeta med denna målgrupp. Författarna vill även undersöka om det finns tillräckligt med kunskap inom detta område och om det finns potentiella kunskapsluckor som behöver fyllas.

4. Syfte

Syftet med denna studie är att belysa betydelsefulla faktorer i interventioner som används vid drog- och alkoholberoende med fokus på meningsfulla aktiviteter.

5. Metod

5.1 Design

Studien genomfördes som en allmän litteraturstudie med ett systemiskt synsätt över vad tidigare artiklar funnit inom ämnesområdet. Kristensson (2014) menar att en allmän litteraturstudie görs för att beskriva kunskapsläget inom ett visst område. Innehållet i en allmän litteraturstudie består av en icke systematisk analys av kvalitativa och kvantitativa studier (Forsberg & Wengström 2003).

5.2 Urval

Både kvalitativa, kvantitativa samt mixade artiklar inkluderades i studien eftersom författarna ville fånga in så mycket material som möjligt för ämnet. De kvantitativa artiklarna valdes ut eftersom de har med statistik över det faktiska ämnet och de kvalitativa eftersom de har med deltagarnas upplevelser av den faktiska interventionen.

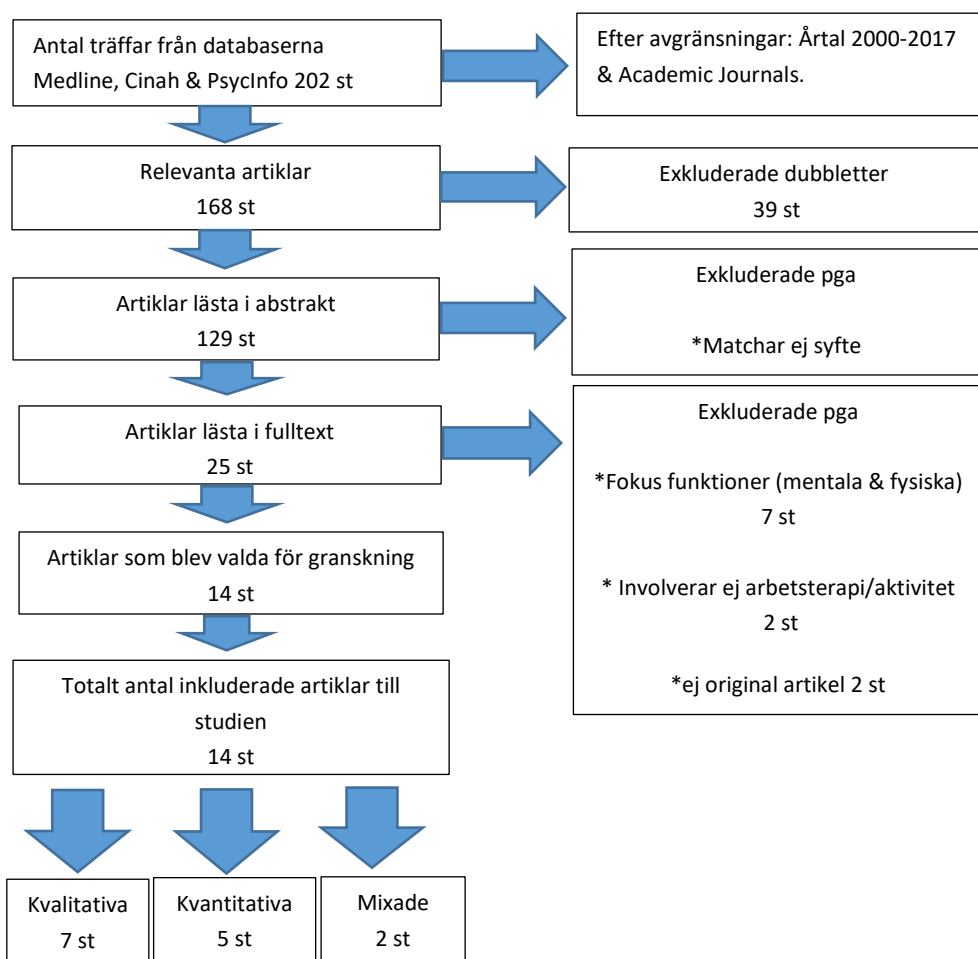
Artiklarna hämtades från databaserna Cinahl, Medline och PsycInfo. Inklusionskriterier var artiklar publicerade mellan 2000-2017, detta för att fånga ett brett utbud av artiklar. Engelskt språk var ett krav. Översiktsartiklar och artiklar med medicinskt fokus som fokuserar på att bota det sjuka exkluderades. Kristensson (2014) menar att en litteraturstudie ska baseras på vetenskapliga artiklar.

5.3 Databasinsamling

Enligt Kristensson (2014) ska databasinsamlingen grunda sig i en välplanerad sökstrategi. Utifrån syftet definierades nyckelbegreppen "meningsfulla aktiviteter", "arbetsterapi", "interventioner", "alkoholmissbruk", "drogmissbruk", "drogberoende" och "alkoholberoende" Utifrån begreppen diskuterades synonymer fram som utformade sökningen. Synonymerna blev sedan följande sökord: "Substance addiction" OR "substance abuse" OR "drug users" OR "drug addicts" OR "drug abuse" OR "drug addiction". Dessa begrepp söktes tillsammans med AND "occupational therapy" för att hålla oss inom ramen för arbetsterapi. Genom en bred sökning gav detta ett öppet fält med olika infallsvinklar. Begreppet "mening" ingick inte i sökningen. Detta eftersom författarna såg en risk i att detta kunde begränsa träffarna. "Interventions" ingick inte heller i sökningen eftersom författarna ville söka begreppet manuellt för att inte utesluta relevant information som var användbart till studien. Kristensson (2014) menar att "OR" och "AND" används för att öka sensitiviteten. Sökschema redovisas i separata bilagor (se bilaga 1,2,3). Kristensson (2014) menar att en gallring av abstrakten på de valda artiklarna ska göras. Därför läste båda författarna abstrakten för att underlätta valet av artiklarna. Dubletter och artiklar som inte var etiskt förankrade exkluderades. Enligt Kristensson (2014) ska sökstrategin stämma överens med studiens syfte. Därför exkluderades artiklar som inte bidrog till studiens syfte. De artiklar som bedömdes relevanta för ämnet lästes sedan i fulltext av båda författarna.

Enligt Kristensson (2014) innebär granskningen att genomskåda om artiklar har låg eller hög kvalitet. Författarna läste alla valda artiklar i fulltext och gjorde sedan en ny gallring utifrån tidigare kriterier. Kristensson (2014) menar även att granskningen utförs genom en mall som innehåller frågor som motsvarar om artiklarna antingen delvis, helt, eller inte alls besvarar syftet och vilken kvalitet artiklarna har. Granskningen av de kvalitativa artiklarna genomfördes enligt SBU:s frågeformulär för medicinsk utvärderings granskning (SBU granskningsmall, 2014). Kristensson (2014) menar att beroende på om artiklarna är kvantitativa eller kvalitativa kommer granskningen se olika ut. De kvantitativa artiklarna granskades därför enligt frågor av Kristensson (2014) samt Friberg (2017) (se bilaga 4). De mixade studierna granskades utifrån båda mallarna. Egna frågor som motsvarar syftet gjordes

också av författarna tillsammans med de olika mallarna för att säkerställa ämnesområdet. Författarna till studien kom fram till att artiklarna behövde uppnå hög kvalitet på minst 12 av de 16 frågorna i den kvantitativa granskningsmallen inspirerad av Friberg (2017) och Kristensson (2014) (se bilaga 4) för att inkluderas i resultatet. I den kvalitativa granskningsmallen från SBU (SBU granskningsmall, 2014) behövde artiklarna uppnå hög kvalitet på minst 18 av 23 frågor för att inkluderas i resultatet. De studier som hade mixad metod fick genomgå granskning från både kvalitativ och kvantitativ granskningsmall. De behövde uppnå samma kvalitet, minst 18 av 23 frågor i den kvalitativa och 12 av 16 frågor i den kvantitativa granskningsmallen. Artiklarna som granskades redovisas i ett flödesschema nedan (Figur 1).

5.4 Dataanalys

I kvalitetsgranskningen granskades totalt 14 artiklar, sju med kvalitativ, fem med kvantitativ och två med mixad metod. De kvalitativa och mixade artiklarna uppnådde hög kvalitet i granskningsmallen från SBU (2014). De kvantitativa och mixade artiklarna uppnådde hög kvalitet i granskningsmallen med inspiration från Friberg (2017) och Kristensson (2014) samt författarnas egna frågor. Alla 14 artiklarna inkluderades därför i analysen.

Kristensson (2014) hävdar att en integrerad analys utförs för att sammanställa resultatet i en litteraturstudie. Först läste författarna de 14 artiklarna i sin helhet med en induktiv ansats för att hitta likheter och skillnader och bilda kategorier. Likheter och skillnader markerades i olika färger för varje enskild artikel, detta för att underlätta kategoriseringen. Analysen av likheter och skillnader ledde till utformningen av de kategorier som sedan blev resultatet. Författarna sorterade de gemensamma kategorierna i olika sorterings högar för att hitta lämpliga huvudkategorier och underkategorier. Efter ytterligare sortering av kategorierna blev det tydligt att två av underkategorierna blev överflödiga och togs därför bort. Enligt Friberg (2017) ska kategorierna ligga till grund för underrubriker i resultatdelen.

6. Forskningsetiska överväganden

Vid litteraturstudie är det viktigt att ha ett etiskt synsätt vid granskning av artiklarna. Detta innebär att valda artiklar ska analyseras om de är etiskt berättigade eller inte (Kristensson, 2014). Därför inkluderade författarna endast artiklar där deltagarna hade garanterats anonymitet samt fått information om studiens innebörd och vad deras bidragande roll i studien skulle medföra.

7. Resultat

De 14 utvalda artiklarna är sammanfattade i en litteraturmatriks (se bilaga 5). Elva artiklar beskrev interventioner varav åtta var arbetsterapeutiska. Samtliga artiklar berörde syftet med studien eftersom de belyser faktorer som är betydelsefulla för interventionen och inkluderar

meningsfulla aktiviteter. Tre kvalitativa artiklar som inte beskrev interventioner inkluderas. Detta eftersom författarna ansåg att de lyfte upp viktiga aspekter som kan vara av betydelse för arbetsterapeutiska interventioner samt att de berörde meningsfulla aktiviteter. I resultatet presenteras gemensamma fynd från artiklarna som exempelvis kunde vara kreativa aktiviteter, gruppaktiviteter och socialt deltagande. Även miljön hade en signifikant påverkan på aktivitetsutförandet. Huvudkategorierna som bildades var, “Betydelsefulla faktorer i förändringen”, “Nya meningsfulla aktiviteter”, och “Stödjande/hindrande miljöer.” Samtliga artiklar kunde sorteras i förhållande till huvudkategorierna. “Betydelsefulla faktorer i förändringen” valdes eftersom olika faktorer påverkade om en förändring var möjlig eller inte. Det kunde handla om att ha motivation, att komma till insikt och att se det positiva med en förlust av aktiviteter. “Nya meningsfulla aktiviteter” bildades eftersom att det var viktigt att finna meningsfulla aktiviteter som kunde ersätta drog eller alkoholanvändandet samt att få en överblick av aktivitetshistorian för att belysa viktiga aktiviteter individerna haft i sina liv. Den sistnämnda kategori “Stödjande/hindrande miljöer” valdes också eftersom många av artiklarna pekade på vilken inverkan miljön hade på aktivitetshistorian, återhämtningen och vilken betydelse den hade för förändringen.

7.1 Betydelsefulla faktorer i förändringen

Flera studier visade att individerna måste komma till insikt om att det är dags att bryta sitt dåliga levnadsmönster för att en framtid utan missbruk ska vara möjlig (Heuchemer & Josephsson; 2006; Martin, Smith, Rogers, Wallen & Boisvert, 2011; Thomas, Gray, McGinty & Ebringer, 2011). Individerna uppgav att det var viktigt att identifiera det gap som fanns mellan den nuvarande situationen de befann sig i och dit de ville komma. Först då var det möjligt att uppnå sina ambitioner (Heuchemer & Josephsson, 2006). Så småningom resulterar drogmissbruket i en kris som ger insikt i att det är dags att söka hjälp och få behandling för sin problematik (Martin, Smith, Rogers, Wallen & Boisvert, 2011). Individerna som fick delta i ett konstprogram med kreativa aktiviteter uppgav att de via programmet fick en insikt om sin situation och fick upp ögonen för en ljusare och hälsofrämjande framtid (Thomas, Gray, McGinty & Ebringer, 2011).

7.1.1 Aktivitetshistoria

Innan återhämtningen hade drogerna varit en kortsiktig lösning på individernas livssituation, det blev ett sätt att fly från verkligheten. Drogintaget bidrog också till minskad glädje och tillfredsställelse i aktivitetsutförandet. Några av studierna påvisade att missbruket påverkade vardagens aktiviteter genom att andra aktiviteter prioriterades bort (Davies & Cameron, 2010; Heuchemer & Josephsson, 2006; Hodgson, Lloyd & Schmid, 2001). Individerna beskrev hur deras fritidsaktiviteter påverkades av missbruket. Aktiviteter som varit betydelsefulla förr försvann ur vardagen och istället upptogs vardagen av att bruka droger. Detta bidrog till känslor av hopplöshet och förlorad motivation till att utföra andra aktiviteter (Hodgson, Lloyd & Schmid, 2001).

7.1.2 Aktivitetsförlust

I intervjuer och interventioner upplevdes aktivitetsförlusten både positivt och negativt (Cardinale, Malacari, Broggi, Savignano & Fisher, 2014; Davies & Cameron, 2010; Hodgson, Lloyd & Schmid, 2001; Martin, Smith, Rogers, Wallen & Boisvert, 2011; Thomas, Gray, McGinty & Ebringer, 2011). När individerna slutade bruka droger upplevdes en aktivitetsförlust som kunde resultera i negativa känslor (Davies & Cameron, 2010; Hodgson, Lloyd & Schmid, 2001). Droganvändandet fyllde vardagen vilket resulterade i fel beslutstagande där de förlorade möjligheter till aktivitet. När de sen blev drogfria hade de ingenting att gå tillbaka till, vilket begränsade deras valmöjligheter och minskade möjligheten att delta i fritidsaktiviteter (Hodgson, Lloyd & Schmid, 2001). Den nyktra vardagen kunde upplevas långtråkig. Detta eftersom de inte kunde se något nöje i att koppla av utan droger involverat. När de brukade drogerna kunde de finna ett nöje i att slappna av till följd av berusningen (Davies & Cameron, 2010).

Aktivitetsförlusten kunde även bidra till positiva känslor (Cardinale, Malacari, Broggi, Savignano & Fisher, 2014; Martin, Smith, Rogers, Wallen & Boisvert, 2011; Thomas, Gray, McGinty & Ebringer, 2011). Kvinnorna upplevde att de fick mycket tid över när de slutade

med sin alkoholkonsumtion. Tid som först blev ett tomrum men som istället kunde delas med familjen och barnen (Martin, Smith, Rogers, Wallen & Boisvert, 2011). Liknande upplevelse kände individerna som fick delta i ett konstprogram, där skapandet av konst uppfyllde det tomrum som drogerna orsakat (Thomas, Gray, McGinty & Ebringer, 2011). Kvinnorna som deltog i Tree Theme Method interventionen kunde med hjälp av sitt skapande få en överblick över det som var betydelsefullt för dem i barnaåren och tonåren och hur vägen till drogmissbruket började. Här kunde de tydligt se vad som var orsaken till att de förlorade viktiga aktiviteter i sitt tidigare liv (Cardinale, Malacari, Broggi, Savignano & Fisher, 2014).

7.1.3 Motivation till förändring

Flera studier visade att det var viktigt att ha motivation för att komma framåt (Cardinale, Malacari, Broggi, Savignano & Fisher, 2014; Davies & Cameron, 2010; Heuchemer & Josephsson, 2006; Martin, Smith, Rogers, Wallen & Boisvert, 2011; Soeker, Matimba, Machingura, Msimango, Moswaane & Tom, 2016). Genom att prioritera jobb och barn blev det ett driv att komma framåt i behandlingen (Martin, Smith, Rogers, Wallen & Boisvert, 2011). Att vilja förändra och göra rätt för sig upplevdes positivt av deltagarna (Heuchemer & Josephsson, 2006). Att ha en vilja till att kunna ta hand om sig själv, hantera sin ekonomi och sitt hem var viktigt för att kunna uppnå sina mål. För att uppnå målen var det enda alternativet att sluta med drogerna (Davies & Cameron, 2010). Även interventionerna visade sig ge motivation till förändring (Cardinale, Malacari, Broggi, Savignano & Fisher, 2014; Soeker et al., 2016).

Individerna som deltog i en arbetsfokuserad intervention (EAP) upplevde att programmet bidrog till en positiv effekt på vardagen. De fick fokusera på att finna aktiviteter som hjälpte dem att växa i sina aktivitetsroller, vilket ökade motivationen (Soeker et al., 2016). The Tree Theme Method interventionen hjälpte kvinnorna att öka motivation till att förändra sitt livsmönster. De kände att de fick "empowerment" som innebar att de fick kontroll över sina liv (Cardinale, Malacari, Broggi, Savignano & Fisher, 2014).

7.2 Nya meningsfulla aktiviteter

Övergripande för artiklarna var att interventionen gjorde det möjligt att återuppta nya aktiviteter (Boisvert, Martin, Grosek & Clarie, 2008; Cardinale, Malacari, Broggi, Savignano & Fisher, 2014; Martin, Bliven & Boisvert, 2008; Soeker et al., 2016; Davies & Cameron, 2010). Interventionen och avslutad behandling gav individerna en insikt om vilka aktiviteter som var viktiga att fokusera på (Davies & Cameron, 2010; Hodgson, Lloyd & Schmid, 2001). Deltagarna som medverkade i ett interventionsprogram med fokus på aktivitetsförmåga fick en ökad delaktighet i dagliga aktiviteter. Interventionen gav individerna en ökad självkänsla, livskvalité samt att de utvecklade en aktivitetsidentitet som bidrog till att det blev enklare att hantera vardagliga sysslor (Martin, Bliven & Boisvert, 2008). Genom att delta i ett interventionsprogram (SMART) fick deltagarna ökad livskvalité eftersom de fick öva på vardagliga aktiviteter som att lära sig matlagning, hantering av ekonomi och städning. De fick även lära sig hur de kommunicerar och vara en god medmänniska samt att kunna hantera konflikter (Gutman, & Raphael-Greenfield, 2017). Den arbetsfokuserande interventionen (EAP) påverkade deltagarnas liv och aktiviteter eftersom de blev mer positiva, vänligare, fick kontroll på sitt liv och utvecklade sina relationer till familjen. De kunde även lättare identifiera sina fritidsaktiviteter som de var intresserade av vilket resulterade i bättre hälsa och välbefinnande samt att fritidsaktiviteterna ersatte beroendet (Soeker., 2016). I en av studierna fick deltagarna medverka i ett återhämtningsprogram (PSC). I denna studie deltog både en kontrollgrupp och interventionsgrupp. Interventionsgruppen fick delta i återhämtnings program och kontrollgruppen fick endast behandling för sitt missbruk. Programmet hjälpte deltagarna i interventionsgruppen att lära sig vad som behövdes för att kunna bo i en bostad och ta hand om sig själva. Detta gjorde att deltagarna i denna grupp kände en ökad tillfredställelse och delaktighet än vad kontrollgruppen gjorde (Boisvert, Martin, Grosek & Clarie, 2008). Kvinnorna kunde utifrån att ha deltagit i Tree Theme Method interventionen få inspiration till att finna aktiviteter som var betydelsefulla för dem, men som de inte kunnat utföra på grund av sitt droganvändande. De fick upp ögonen för hur meningsfulla deras barn var och blev motiverade till att ägna mer tid åt dem (Cardinale, Malacari, Broggi, Savignano & Fisher, 2014). Deltagarna som medverkade i ett

avgiftsprogram fick genom ett skattningsinstrument (OSA) skatta vilka aktiviteter som var betydelsefullt i det dagliga livet. Meningsfulla aktiviteter som individerna prioriterade var att hantera sin ekonomi, arbeta, ta hand om sig själva, sitt hem och sina barn (Davies & Cameron, 2010).

I några av artiklarna visade det sig att nya aktiviteter kom till och att gamla aktiviteter kunde upptas (Davies & Cameron, 2010; Heuchemer & Josephsson, 2006; Hodgson, Lloyd & Schmid, 2001; Martin, Smith, Rogers, Wallen & Boisvert, 2011; Soeker, Machingura, Msimango, Moswaane & Tom, 2016). Gamla aktiviteter hade blivit nya aktiviteter eftersom de dessa aktiviteter fick en ny mening när individerna hade slutat att bruka alkohol. Att gå till puben och umgås utan alkohol involverat blev en uppskattad aktivitet (Hodgson, Lloyd & Schmid, 2001). Innan interventionen var alkoholen/drogen deltagarnas viktigaste aktivitet och hade en meningsfull inverkan på vardagen. Efter deltagandet i interventionen fick deltagarna nya meningsfulla aktiviteter som ersatte de drogrelaterade aktiviteterna. De nya aktiviteterna kunde vara fritidsaktiviteter (Soeker, Machingura, Msimango, Moswaane & Tom, 2016).

Två av artiklarna visade att droganvändandet var meningsfullt och att först efter individerna slutat bruka droger kunde de få upp ögonen för andra meningsfulla aktiviteter (Heuchemer & Josephsson 2006; Soeker et al., 2016). Övergången från hemlösheten upplevdes som en utveckling och ledde till upptagande av nya aktiviteter. Kvinnorna upplevde att det nya livet som inte innefattade droger var mindre intensivt vilket innebar att de lättare kunde styra över sitt nya liv. De fick ett bredare tidsperspektiv vilket bidrog till att de kunde spendera tid på nya aktiviteter som exempelvis fritidsaktiviteter som visade sig vara betydande för återhämtningen. När de kommit ur missbruket ville de hjälpa andra att komma ifrån hemlösheten genom att dela med sig av sitt förflutna (Heuchemer & Josephsson, 2006).

7.2.1 Produktiva aktiviteter

I några av artiklarna visade det sig att arbete var en betydelsefull aktivitet i vardagen. (Mikkelsgård, Granerud & Høye, 2014; Davies & Cameron, 2010; Soeker et al., 2016;

Martin, Smith, Rogers, Wallen & Boisvert, 2010; Cardinale, Malacari, Broggi, Savignano & Fisher, 2014). Att arbeta bildade struktur i vardagen vilket bidrog till ökad självständighet och livskvalité (Mikkelsgård, Granerud & Høye, 2014). Den arbetsfokuserande interventionen (EAP) som hjälpte deltagarna att komma tillbaka till arbetet bidrog till att de fick hjälp med sina arbetsrelaterade problem som hade orsakats av missbruket/beroendet. Individerna upplevde att de hade förlorat sin identitetsroll till följd av missbruket/beroendet. Vilket resulterade i att rutiner saboterades och prestationsnivån i arbetet sjönk. Efter interventionen upplevde deltagarna bättre livskvalité och självkänsla samt att de kunde forma nya handlingsstrategier (Soeker et al., 2016). Efter att de slutat med drogerna upplevde kvinnorna att jobb och utbildning var meningsfullt (Martin, Smith, Rogers, Wallen & Boisvert, 2011). Det var viktigt att finna nya aktiviteter som att skaffa ett hem, utbildning och jobb eftersom att det gav en självständighet. Det var viktigt att ha tillfredsställande rutiner som innebar planerade aktiviteter under dagen. Rutinerna bidrog också till en stabilitet i familjeförhållandet. Att hantera ekonomin, forma rutiner, arbeta och erhålla en god relation till familjen var inte möjligt vid droganvändandet (Davies & Cameron, 2010). The Tree Theme method interventionen fick kvinnorna att se framåt i livet och sätta upp nya mål som inkluderade nya aktiviteter där jobb och utbildning ansågs vara viktigt (Cardinale, Malacari, Broggi, Savignano & Fisher, 2014).

7.2.2 Gruppaktivitet

Gruppaktivitet gav stöd till deltagarna där de kunde dela erfarenheter tillsammans och känna sig accepterade (Boisvert, Martin, Grosek & Clarie, 2008; Heuchemer & Josephsson, 2006; Martin, Smith, Rogers, Wallen & Boisvert, 2011; Thomas, Gray, McGinty & Ebringer, 2011). Deltagarna upplevde att gruppaktiviteten gav motivation till att delta i aktiviteten regelbundet. De lärde sig även ömsesidig respekt och att dela med andra. Gruppaktiviteten generade i att de kände sig accepterade, något de inte gjort förut (Thomas, Gray, McGinty & Ebringer, 2011). I behandlingen upplevde även här deltagarna att stödet från andra var viktigt i återhämtningen från droger. Att kunna dela med sig av sina problem och dela erfarenheter var viktigt för att klara av att komma vidare i behandlingen (Martin, Smith, Rogers, Wallen &

Boisvert, 2011). Även i denna studie upplevde kvinnorna att NA mötena (anonyma narkomaner) gav dem en trygghet eftersom de delade samma upplevelser som de andra och kunde stödja varandra med sina erfarenheter (Heuchemer & Josephsson, 2006). I en studie handlade interventionen i grupp om organisatoriskt ledarskap och gruppkommunikation. Efter interventionen upplevde deltagarna att de fick stöd av varandra genom gruppen och blev accepterade för vilka de var. Att delta i grupp hade också visat sig minska risken för återfall från att ha legat på 85 % före interventionen till 33 % efter (Boisvert, Martin, Grosek & Clarie, 2008). Att delta i grupp visade sig vara meningsfullt eftersom deltagarna fick skapa hantverk tillsammans. Det visade sig att deltagarna upplevde att det kändes tillfredsställande och engagerande med gruppinterventioner (Peloquin & Ciro, 2013 b). Gruppaktiviteten ökade sociala kompetenser hos deltagarna (Boisvert, Martin, Grosek & Clarie, 2008; Peloquin & Ciro, 2013 a). Deltagarna fick ökad social kompetens eftersom de fick träffa andra som gav dem stöd (Boisvert, Martin, Grosek & Clarie, 2008). Kvinnorna i studien hade lärt sig nya sätt att kommunicera under gruppinterventionen. Genom att delta i grupp hade kvinnorna också lärt sig strategier för att klara av vardagslivet. Detta eftersom de fick möjlighet att samarbeta med de andra deltagarna. Detta gav tillfredsställelse och ökade engagemanget hos kvinnorna (Peloquin & Ciro, 2013 a).

7.2.3 Kreativa aktiviteter

Kreativa aktiviteter har i några av artiklarna visat sig hjälpa individerna att få en överblick över sina liv och öppnade upp för nya aktiviteter (Cardinale, Malacari, Broggi, Savignano & Fisher, 2014; Thomas, Gray, McGinty & Ebringer, 2011). Kreativa aktiviteter gav en öppning för att kunna vara delaktig i samhället, samt gav uppmuntran till nya aktiviteter, roller och rutiner för deltagarna. Aktiviteterna gav ett slags mening och de upplevde ofta att de kom in i ett flow där de fick koppla bort sin nuvarande livsstil. Genom kreativa aktiviteter hittade de sig själva och det hjälpte dem att fokusera på annat som i sin tur bidrog till att de höll sig borta från missbruket. Konsten bidrog till att det var något som hände i deras vardag som gav rutin och kontinuitet. Aktiviteten skapade en ny identitet som gjorde det lättare att ta beslut i vardagen eftersom de utsattes för beslutsfattande i programmet, som att exempelvis

välja penslar eller bestämma sig för vad de skulle åstadkomma under dagen (Thomas, Gray, McGinty & Ebringer, 2011). The Three Theme Method interventionen användes på kvinnorna som fick uttrycka sig i bild om sin livshistoria från barn, tonår, vuxen till framtiden. De målade träd som symboliserade dessa olika delar i livet. Denna interventionsmetod var uppskattad av kvinnorna som fick fram sin kreativa sida och fick dem att reflektera över sina liv (Cardinale, Malacari, Broggi, Savignano & Fisher, 2014). I en annan studie användes kreativa aktiviteter som intervention genom att deltagarna fick medverka i en pjäs som handlade om missbruk. Arbetsterapeuten intervjuade deltagarna om karaktärerna i pjäsen som de fick koppla till sina vardagliga aktivitetsroller. Efter att ha deltagit i pjäsen hade droganvändandet minskat och endast en av sju personer använde droger vid uppföljning (Wasmuth & Pritchard, 2016).

7.3 Stödjande/hindrande miljö

Miljön visade sig ha en stor inverkan på förändringen till en vardag utan droger/alkohol. (Davies & Cameron, 2010; Heuchemer & Josephsson, 2006; Mikkelsgård, Granerud & Høye, 2014). Att ha en trygg hemmiljö som bestod av fasta rutiner och gav stabilitet i vardagen var värdefullt (Davies & Cameron, 2010). Den omgivande miljön kunde även bestå av individer som var stödjande i behandlingen/interventionen (Heuchemer & Josephsson, 2006; Mikkelsgård, Granerud & Høye, 2014). Det var viktigt under rehabiliteringen att individerna kände sig accepterade för att de skulle känna sig trygga. Att någon trodde på deras framtid var betydelsefullt (Heuchemer & Josephsson, 2006). Att "terapeuterna" skapade en tilltro genom kroppsspråk och ögonkontakt gjorde att individerna kände sig hörda. Det var även viktigt att de fick känna ett aktivt deltagande i behandlingen (Mikkelsgård, Granerud & Høye, 2014)

7.3.1 Sociala miljön

Den sociala miljön kunde ha ett positivt inflytande på återhämtningen (Davies & Cameron, 2010; Wasmuth & Pritchard, 2016). För att inte bli isolerade var det viktigt att våga möta andra bekantskaper utanför umgängeskretsen (Davies & Cameron, 2010). Genom att delta i teater som intervention bidrog detta till att individerna ökade sina sociala färdigheter i aktiviteter (Wasmuth & Pritchard, 2016). Även negativa faktorer som försvårade möjligheten att leva ett nyktert/drogfritt vardagsliv upplevdes (Heuchemer & Josephsson, 2006; Hodgson, Lloyd & Schmid, 2001; Martin, Smith, Rogers, Wallen & Boisvert, 2011). När individerna brukade droger befann de sig i umgängen där de kände sig accepterade. Att andra stöttade missbruket upplevdes meningsfullt. Att träffa jämnåriga utanför drogkulturen blev svårt eftersom de inte kände gemenskap med dem (Heuchemer & Josephsson, 2006). Det var svårt att bryta sig loss från umgängeskretsen eftersom de var personer som de hade en nära relation till. Det var även svårt att knyta nya kontakter. Detta eftersom nya bekantskaper befann sig i ett annat skede i livet och därför blev det enkelt att falla tillbaka i den gamla umgängeskretsen (Martin, Smith, Rogers, Wallen & Boisvert, 2011). Det kunde vara svårt att möta nya människor eftersom de hade andra normer och värderingar. Detta bidrog till en ensamhet eftersom deras sociala umgängen fortfarande använde droger och inte accepterade individernas nyktra vardagsliv (Hodgson, Lloyd & Schmid, 2001).

7.3.2 Ekonomiska faktorer i miljön

Ekonomiska problem utgjorde svårigheter att delta i aktiviteter (Davies & Cameron, 2010; Hodgson, Lloyd & Schmid, 2001). Individerna upplevde att det var svårt att delta i fritidsaktiviteter eftersom all ekonomi lades på droganvändandet. Först när drogerna inte var en del av vardagen fick de råd att delta i aktiviteter (Hodgson, Lloyd & Schmid, 2001). Det var svårt att hantera sin ekonomi, ha rutiner och få struktur i vardagen under droganvändandet. Därför ville individerna förändra sitt synsätt på pengar, klara av att ta hand om sig själv och skaffa ett arbete (Thomas, Gray, McGinty & Ebringer, 2011). Den mentala hälsan, social förmåga eller finansiella problem kunde vara en bidragande faktor till hinder i

miljön som i sin tur påverkade deltagande i fritidsaktiviteter (Hodgson, Lloyd & Schmid, 2001).

7.3.3 Kulturella värden i miljön

Andra individer, aktiviteter eller speciella högtider kunde påverka återhämtningen på ett positivt sätt (Davies & Cameron, 2010; Thomas, Gray, McGinty & Ebringer, 2011). Att delta i konstprogram där skapande aktiviteter var i fokus var betydelsefullt eftersom det var aktiviteter de kände igen sedan barnsben (Thomas, Gray, McGinty & Ebringer, 2011). De blev motiverade till att uppnå sina mål i livet. Detta eftersom de ville göra sin familj stolta, vilket ökade drivkraften till förändringen (Davies & Cameron, 2010). Men kulturen kunde även ha negativa inverknings på vardagen (Martin, Smith, Rogers, Wallen & Boisvert, 2011; Soeker et al., 2016). Kulturen hade påverkat individernas val i livet, eftersom de hade växt upp i drogkulturen var det enklare för dem att falla in i samma aktivitetsmönster som deras omgivning (Martin, Smith, Rogers, Wallen & Boisvert, 2011). Individerna kände att deras tidigare missbruk/beroendet kunde utlösas av "triggande" händelser som gjorde att det blev svårare att stå emot. Detta kunde utspela sig vid högtider där alkohol var en tradition (Soeker et al., 2016).

8. Diskussion

I denna litteraturstudie granskades 14 artiklar för att belysa betydelsefulla faktorer i interventioner som används vid drog- och alkoholberoende med fokus på meningsfulla aktiviteter. Den stora kärnan i resultatet visar på att individer behöver interventioner som fokuserar på person, omgivning och aktivitet för att kunna ta sig ur en vardag bestående av drog- eller alkoholintag.

8.1 Metoddiskussion

Författarna upplever att det finns begränsad forskning om aktivitetens betydelse i interventioner för individer med drog- och alkoholberoende. Därför valdes en litteraturoversikt för att ta reda på vad det finns för forskning inom området. Genom denna studie var målet att belysa betydelsefulla faktorer i interventioner som kan vara användbara för arbetsterapeuter och andra yrkeskategorier som arbetar med individer i drog- och alkoholberoende.

Sökningarna av artiklarna gjordes i databaserna Medline, PsychInfo och Cinahl. Databaserna valdes eftersom att författarna har bekantat sig med dessa under utbildningen. Detta kan ha inneburit att databaser som innehåller viktig information inom området har förbisetts. Författarna valde att inte använda sökord på interventioner och meningsfulla aktiviteter på grund av risken att gå miste om relevanta artiklar. Istället söktes artiklar manuellt med innehåll som motsvarar studiens ämne. Författarna hade endast med sökord som innefattade ordet "*drug*" och med olika variabler. Att ha med sökordet "*alcohol*" kanske hade medfört fler träffar. Författarna valde dock att inte ha med sökordet eftersom att "*drug*" inkluderade även studier med alkoholanvändande. Författarna är kritiska till sin sökstrategi eftersom synonymer på svenska kan skilja sig från de engelska begreppen och detta kan ha resulterat i felaktiga översättningar. Författarna hade kunnat utöka sin sökning ytterligare genom att söka på "*dependence*" och kanske hade detta gett ett större utfall, vilket hade kunnat öka bevisvärdet. Anledningen till att författarna valde att utesluta begreppet beroende berodde på att andra begrepp såsom "*drug use*" och "*substance use*" skulle inkludera artiklar som fokuserade på beroende. Genom att utesluta begreppet beroende minskades risken att falla in på andra ämnen som inte är relaterat till drog och alkoholproblematik.

Författarna använde avgränsningen i årtal mellan 2000-2017 vilket kan ha inkluderat gamla artiklar. Men tidsintervallet upplevdes relevant för att öka träff-potentialen. Sökningen resulterade även i ett flertal dubletter i samtliga databaser, vilket bidrog till en minskad valmöjlighet. Författarna valde att inkludera både kvantitativa och kvalitativa artiklar i studien. Detta för att få ett brett perspektiv på ämnet. Två av de kvalitativa artiklarna kan ha

påverkat studiens bevisvärde eftersom de främst var intervjuer som inte fokuserade på en aktuell intervention utan mer på ett återhämtningsperspektiv (Heuchemer & Josephsson, 2006; Martin, Smith, Rogers, Wallen & Boisvert, 2011). Författarna kände att det ändå var aktuellt att inkludera dem då de belyser viktiga aspekter om aktivitetshistoria och meningsfulla aktiviteter som kan vara användbara vid interventioner.

En Scoping review hade kunnat vara ett alternativ eftersom denna typ av metod inkluderar alla varianter av studier oavsett designtyp samt att den tillåter en lägre kvalitetsnivå. (Gartshore, Waring & Timmons, 2017). Genom att använda denna metod hade det funnits mer valmöjligheter vilket hade bidragit till mer informativ fakta kring ämnet. Dock hade bevisnivån inte varit lika pålitlig som en icke systematisk litteraturstudie.

Författarna valde att göra en induktiv analys för att se skillnader och likheter i artiklarnas innehåll för att kunna bilda kategorier. Vilket skiljer sig från en deduktiv analys där kategorierna i resultatet bygger på förutbestämda teman utifrån en teori (Kristensson, 2014). Detta kan ha haft en positiv inverkan på resultatet eftersom fokus inte låg på att finna meningar som motsvarade förutbestämda kategorier. Istället blev det en öppen och verklighetsbeaktande läsning där informationen analyserades och gemensamma kategorier skapades för artiklarna. Fördelen med denna analys var också att författarna själva kunde välja vad de ville lyfta från teorierna i diskussionen och genom detta styrka resultatet. Nackdelen var att det blev svårare att finna logiska namn på kategoriseringarna än om en deduktiv analys hade genomförts. En annan nackdel med den induktiva analysen kan också ha varit att kategorierna har formats utifrån modellernas begrepp. Detta eftersom författarna har en etablerad kunskap inom arbetsterapeutiska teorimodeller.

8.2 Resultatdiskussion

I resultatet lyfts faktorer upp som har betydelse för interventioner. I majoriteten av studierna var arbetsterapeutiska interventioner en del av behandlingen. Många av interventionerna fokuserade på aktiviteter som uppfattades som meningsfulla för deltagarna. Det var vanligt med gruppintervention där aktiviteter utfördes och erfarenheter delades med andra.

Interventionerna kunde vara kreativa eller fokusera på stöttning i arbetet och aktiviteter i vardagen. Resultatet handlade också om aktivitetshistoria och faktorer som var viktiga för att återgå till en fungerande vardag. Det visade sig även att miljön hade en stor påverkan på aktiviteter i det dagliga livet och i behandling.

Något författarna uppmärksammade var att missbruk och beroende är två begrepp som använts i de olika artiklarna. Enligt Helig (2011) så är detta två olika begrepp som skiljer sig åt eftersom att missbruk ofta är ett utvecklingsskede till beroende. Dock är detta inget som bekräftats i artiklarna. Även litteraturen i bakgrunden visar att behandling och interventioner är något som behövs för både missbruk och beroende. I flertalet av studierna används missbruk som ett begrepp som påverkar individens vardag samt är något som behöver behandlas. I specifikt studien av Soeker et al., (2016) har både missbruk och beroende används som begrepp för droganvändande. De menar att båda begreppen påverkar vardagens aktiviteter och att individerna behöver hjälp i både ett missbruk och beroende. Även i studien av Pelquin och Ciro (2013 a) har båda begreppen använts. I syftet undersöker de om kvinnor som är i ett drogberoende upplever engagemang men i deras resultat och slutsats används begreppet missbruk. Författarna upplever att det är två begrepp som har samma innebörd i artiklarna. Dock har författarna valt att definiera dessa begrepp i bakgrunden för att påvisa att det finns en viss skillnad. Författarna håller dock med om att både missbruk och beroende ger konsekvenser i vardagen.

8.2.1 Motivation, upplevelse av värde och aktivitetsbalans

Ett framträdande fynd i resultatet visade på att det var viktigt att komma till insikt om sin situation samt att ha motivation till att vilja förändra. Detta styrks av Kielhofner (2012 b) som anser att en förändring är möjlig först när individen själv inleder processen. Författarna anser att det är viktigt att individen är i fokus under interventionen eftersom att detta kan öka engagemanget och motivationen. Detta styrks av Kielhofner (2012 c) som menar att MoHO modellen används för att väga in klienternas önskemål i behandlingen. Det är viktigt att arbetsterapeuten får insikt i klientens situation, respekterar och stöttar individens värderingar

samt erfarenheter.

Resultatet visade att mening och värde upplevdes individuellt. Detta styrks av ValMO modellen som menar på att mening är en individuell upplevelse. Mening kan genereras i olika värden, det konkreta, sociosymboliska och självbelönande värdet (Erlandsson & Persson, 2014). Författarna anser att det är viktigt att känna till att individer upplever olika värden i aktiviteter och att värdena kan generera i upplevd hälsa. Detta styrks av Erlandsson & Persson (2014) som menar på att det självbelönande värdet kan generera i hälsa när individer upplever flow. Detta sker när individen är helt fokuserade i aktiviteten och omvärlden är bortkopplad. Specifikt i resultatets ena artikel av Thomas, Gray, McGinty och Ebringer (2011) visade det sig vara betydelsefullt att uppleva flow. Att komma in i flow gjorde att vardagslivet kunde kopplas bort och fokus låg på den kreativa aktiviteten. Författarna anser att det är viktigt att hjälpa individer att finna en balans i självbelönande aktiviteter.

Ett annat framträdande resultat visade att det var viktigt att ha en variation av aktiviteter. Detta styrks av Erlandsson och Persson (2014) som menar att ha en balans mellan arbete, skötsel aktiviteter och rekreationsaktiviteter bildar en struktur i vardagslivet. Aktiviteterna ska vara på en lagom utmanande nivå för att generera aktivitetsbalans och upplevelse av hälsa. Att aktivitetsbalans är viktigt styrks även i en studie av Eklund, Tjörnstrand, Sandlund och Argentzell (2017) där gruppinterventionen fokuserade på vardagsbalans hos deltagarna. Deltagarna i kontrollgruppen fick endast behandling för psykiska besvär. Resultatet visade att ett interventionsprogram med detta fokus var mer effektivt än den vanliga psykiatriska behandlingen. Detta eftersom deltagarna i interventionsgruppen fick en ökad aktivitetsbalans.

8.2.2 Gemenskap och igenkännande i grupp

En stor del av resultatet visade att gruppinterventioner var meningsfullt. Detta eftersom gemenskap, stöd och acceptans upplevdes i gruppen. Erlandsson och Persson (2014) menar på att genom att dela en upplevelse med andra människor kan sociolymboliska värden stimuleras. Enligt Eklund (2014 b) är gruppbehandling en vanlig behandlingsstrategi inom arbetsterapi där fokus ligger på aktivitetsutförande. Genom gruppaktiviteten kan individerna

integrera med andra och ha aktiviteten som utgångspunkt för kommunikationen. Fördelarna med gruppintervention är att individerna kan utvecklas, ta lärdom av varandra, få utlopp för känslor och problem. Detta styrks i en studie av Holley och Borger (2001) där individer med cancer fick delta i en gruppintervention kallad fatigue management. I gruppinterventionen upplevde deltagarna att de blev hörda, fick vägledning och kunde fokusera på sin situation. Interventionen hjälpte deltagarna att komma framåt i livet och våga prata om och hantera sin sjukdom. Att gruppterapi är användbart visas även i en studie av Walker-Williams och Fouche (2017) där kvinnor som varit utsatta för sexuella övergrepp medverkade i en gruppintervention. Resultatet visade att gruppssessionerna hade stark betydelse för återhämtningen. Genom att ta del av andras livshistorier samt exponera sina egna livsberättelser skapade kvinnorna tillsammans en stödjande miljö. Detta bekräftar att gruppintervention är överförbart på andra målgrupper och att interventioner i grupp potentiellt skulle kunna användas mer inom arbetsterapi. Dock är det viktigt att beakta att det finns skillnader mellan målgrupper och att inte samma typ av interventionsmetod fungerar på alla individer. En annan viktig aspekt är att alla individer är unika och det är viktigt att uppmärksamma den enskilde individen även i gruppinterventioner eftersom alla bär på olika erfarenheter.

8.2.3 Insikt och självkännedom genom skapande

Det påvisades i resultatet att kreativa aktiviteter väcker insikt och skapar en konkret bild över livssituationen. Nya aktivitetsroller, aktivitetsidentiteter och nya meningsfulla aktiviteter etablerades efter deltagandet i kreativa aktiviteter. Winter Hansen och Morville (2016) menar på att kreativitet har en meningsfull innebörd eftersom den inverkar på hälsa och välbefinnande. Att skapa någonting bidrar till lustfyllda upplevelser som hjälper individen att släppa sina problem. Detta styrks av Leufstadius, Gunnarsson och Tjörnstrand (2014) som tar upp begreppen kreativitet och skapande. Människor har ett behov av att uttrycka sina kreativa sidor och positiva känslor framkommer genom skapande. Skapande aktiviteter kan bidra till hälsofrämjande effekter hos individer. Det positiva med kreativa aktiviteter styrks även i en studie av Cooper (2013) där deltagarna fick delta i en intervention som byggde på att skriva

om sina liv. De kunde med hjälp av skrivandet reflektera kring det förflutna, få utlopp för inträngda känslor samt att de blev medvetna om varför deras sjukdom inträffade. Författarna tror att kreativa interventioner är applicerbara även på andra målgrupper. Detta eftersom det har visat sig i resultatet att det varit lättare att uttrycka känslor genom bild eller skift och att det samtidigt kunde upplevas som en meningsfull aktivitet. Dock är det viktigt att ta hänsyn till att kreativa aktiviteter inte är meningsfullt för alla individer och är därför viktigt att beakta i interventionen.

8.2.4 Möjligheter och hinder i miljön

Att miljön var en viktig faktor i förändringen till en vardag utan missbruk framkom i resultatet. Detta styrks av Kielhofner (2014 d) som menar att miljön har en central roll i förändringen då den antingen kan vara stödjande eller hindrande. I studiens resultat har det framkommit att den sociala miljön var en betydelsefull faktor i behandlingen. Det kunde handla om att ersätta det umgänge som hade ett negativt inflytande på livsstilen och möta nya sociala umgängen. Detta styrks av Kielhofner (2014 d) som menar att den sociala miljön kan vara grupper eller personer som individen interagerar med. När individen drabbas av en skada eller funktionsnedsättning anpassar sig inte det gamla sociala umgänget till förutsättningarna. Detta var även något som framkom i resultatet i studien av Martin, Smith, Rogers, Wallen och Boisvert (2011) då individer inte längre var accepterade i sina gamla umgängen när de slutat med droger. Även en annan studie i resultatet visade på att deltagarna inte kände sig accepterade i de nya umgängskretsarna då normer och värderingar var annorlunda än deras egna (Hodgson, Lloyd & Schmid, 2001). Författarna anser att det är prioriterat att identifiera individens förutsättningar och hinder i miljön. Detta eftersom att en hindrande miljö kommer att påverka individen och generera i svårigheter att utföra aktiviteter.

8.2.5 Arbetsterapeutens roll i interventioner

I resultatet har det framkommit att olika yrkesgrupper samarbetar i interventioner för individer med beroende (Gutman, & Raphael-Greenfield, 2017; Mikkelsgård, Granerud &

Høye, 2014; Peloquin & Ciro, 2013 b). Att arbetsterapeuter ska inkluderas i interventionerna är viktigt, vilket styrks av Erlandsson och Persson (2014) som menar på att arbetsterapeuter har kunskap om aktivitetens betydelse för hälsan. Detta gör arbetsterapeuter genom aktivitetsanalyser samt stöttar individer i förändringar som sker i hemmet, arbetet och i skolan. Författarna anser att arbetsterapeuter skulle kunnat medverka i artiklarnas interventioner som inte var arbetsterapeutiska (Gutman, & Raphael-Greenfield, 2017; Mikkelsgård, Granerud & Høye, 2014; Soeker et al., 2016). Detta genom att identifiera och erbjuda tjänster för arbetstagare som är utsatta för aktivitets begränsningar. Enligt Erlandsson och Persson (2014) är det viktigt att arbetsterapeuter kan bli delaktiga i verksamheter som skapar möjligheter för unga vuxna som är arbetslösa. Eftersom att både Kris (u.å. b) och Anonyma Alkoholister (u.å. c) jobbar med att hjälpa unga som har drabbats av missbruk, arbetslöshet och hemlöshet så upplever författarna till studien att ett samarbete med arbetsterapeuter hade varit en fördel för dessa organisationer. Detta hade inneburit en nya arena för verksamma arbetsterapeuter. Även om arbetsterapeuten har haft en betydande roll i förändringen så framkom inte detta i resultatet. Detta visar att det finns för lite forskning om hur arbetsterapeuter kan arbeta tillsammans med andra yrkesprofessioner eller ideella organisationer. Att ett interprofessionellt samarbete är effektivt har visat sig i studien av Hewitt, Sims, Greenwood, Jones, Ross and Harris (2015) där resultatet visade att behandlingen upplevdes mer effektiv när flera yrkesutövare var inblandade och arbetade mot samma mål. Samarbetet genererade också en säkerhet för klienten eftersom yrkesutövarna hade olika kunskapsområden som kompletterade varandra och detta bidrog till att klientens behov tillfredsställs.

9. Konklusion

Resultatet visade att aktivitetsfokuserade interventioner var meningsfulla.

Gruppinterventioner gav individerna en gemenskap och ökade deras delaktighet. De kreativa aktiviteterna stärkte individerna och möjliggjorde för nya aktiviteter. Arbetsfokuserad intervention hjälpte individerna att återgå till ett fungerande arbetsliv. Interventionerna som fokuserade på individens aktivitetsmönster stöttade individerna i att få en balanserad vardag med nya aktiviteter. Miljön visade sig ha ett stort inflytande för förändringen. För att

återhämtningen skulle bli genomförbar var motivation hos individen en viktig faktor. Individens aktivitetshistoria gav viktig kunskap och en kartläggning av vad individen uppfattade som meningsfullt var av betydelse för behandlingen.

Författarna menar att när individer hamnar i ett beroende fallerar hela vardagens aktiviteter och rutiner. Därför räcker det inte bara med medicinsk behandling. Författarna anser att dessa individer behöver stöd att komma tillbaka till en fungerande vardag med hälsofrämjande aktiviteter. Arbetsterapeuten har en viktig roll för denna grupp och kan vara en bidragande faktor i behandlingen. Erlandsson & Persson (2014) menar att de arbetsterapeutiska interventionerna fokuserar på det sammanhang en individ befinner sig i och utifrån detta kan möjliggöra en fungerande vardag som inkluderar meningsfulla aktiviteter.

Tidigare studier har visat att aktivitetsbaserade interventioner är en betydelsefull faktor för individens återhämtning. Dock är den kunskap som finns begränsad och behöver breddas för att öka evidensvärdet. Detta är viktigt för att andra yrkesprofessioner ska förstå vikten av att inkludera arbetsterapi i ett interprofessionellt arbete.

10. Referenslista

Andersson, C. (2013). *Aktivitet och Alkoholkonsumtion*. Göteborg: Sahlgrenska akademien.

Hämtad 2017-09-14 från

http://www.arbets terapeuterna.se/Global/Min_profession/Utbildning%20och%20forskning/Forskning%20i%20praxis/forskning%20i%20praxis_2.pdf

Anonyma Alkoholister. (u.å. a). Om AA möten. Hämtad 2017-09-27 från

<http://www.aa.se/om-aa/hur-fungerar-aa/om-aa-moten>

Anonyma Alkoholister. (u.å. b). AA i samhället och samarbete med professionella. Hämtad 2017-09-27 från <http://www.aa.se/aa-i-samhallet-och-samarbete-med-professionella>

Anonyma Alkoholister. (u.å. c). Unga i AA. Hämtad 2017-09-27 från <http://www.aa.se/unga-i-aa>

Argentzell, E., & Leufstadius, C. (2014). Teoretiska grunder inom psykosocial arbetsterapi. I M. Eklund, B. Gunnarsson, & C. Leufstadius, *Aktivitet & relation: mål och medel inom psykosocial rehabilitering*. (s. 41-71). Lund: Studentlitteratur.

Bjernholm, U. (2014). Bedömning av aktivitetsförmåga. I M. Eklund, B. Gunnarsson, & C. Leufstadius, *Aktivitet & relation: mål och medel inom psykosocial rehabilitering* (s. 151-174). Lund: Studentlitteratur.

*Boisvert, R. A., Martin, L. M., Grosek, M., & Clarie, A. J. (2008). Effectiveness of a peer-support community in addiction recovery: Participation as intervention. *Occupational Therapy International*, 15(4), 205-220. doi:10.1002/oti.257

*Cardinale, J., Malacari, L., Broggi, S., Savignano, J., & Fisher, G. (2014). Model of Occupational Empowerment and Gunnarsson's Tree Theme: Intervention for Mothers in Recovery. *Occupational Therapy In Mental Health*, 30(1), 43-68. doi:10.1080/0164212X.2014.878237

Cooper, P. (2013). Writing for depression in health care. *The British Journal Of Occupational Therapy*, 76(4), 186-193. doi:10.4276/030802213X1365161090

*Davies, R., & Cameron, J. (2010). Self-identified occupational competencies, limitations and priorities for change in the occupational lives of people with drug misuse problems. *The British Journal Of Occupational Therapy*, 73(6), 251-260. doi:10.4276/030802210X12759925468907

- Dickie, V. (2014). What is Occupation? i B. A. Boyt Schell, G. Gillen, & M. E. Scaffa, *Willard & Spackman's Occupational therapy*. (s. 2-8). Lippincott: Williams & Wilkins.
- Eakman, A. M. (2015). Person Factors: Meaning, sensemaking and spirituality. I C. H. Christiansen, C. M. Buam, & J. D. Bass, *Occupational therapy Performance, Participation and Well-Being*. (s. 313-334). Thorofare: SLACK Incorporated.
- Eklund, M. (2014 a). Aktivitet, hälsa och välbefinnande. I Eklund, M., Gunnarsson, B. & Leufstadius, C. *Aktivitet & Relation: Mål och medel inom psykosocial rehabilitering*. (s. 19-39). Lund: Studentlitteratur.
- Eklund, M. (2014 b). Grupper i Arbetsterapi. I M. Eklund, B. Gunnarsson, & C. Leufstadius, *Aktivitet & Relation: mål och medel inom psykosocial behandling* (s. 87-98). Lund: Studentlitteratur.
- Eklund, M., Tjörnstrand, C., Sandlund, M., & Argentzell, E. (2017). Effectiveness of Balancing Everyday Life (BEL) versus standard occupational therapy for activity engagement and functioning among people with mental illness - a cluster RCT study. *BMC Psychiatry*, 171-12. doi:10.1186/s12888-017-1524-7
- Erlandsson, L.-K., & Persson, D. (2014). *ValMO-modellen - Ett redskap för aktivitetsbaserad arbetsterapi*. Lund: Studentlitteratur.
- Friberg, F. (2017). Tankeprocessen under examensarbetet. I F. Friberg. *Dags för uppsats – vägledning för litteraturbaserade examensarbeten* (3 uppl). (s.37-48). Lund: Studentlitteratur.
- Forsberg, K., & Wengström, Y. (2003). *Att göra systematisk litteraturstudie, värdering analys och presentation av omvårdnadsforskning*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Förbundet Sveriges Arbetsterapeuter. (2012). *Etisk kod för arbetsterapeuter*. Nacka: Sveriges Arbetsterapeuter.
- Gartshore, E., Waring, J., & Timmons, S. (2017). Patient safety culture in care homes for older people: a scoping review. *BMC Health Services Research*, 17(1), 752. doi:10.1186/s12913-017-2713-2
- *Gutman, S. A., & Raphael-Greenfield, E. I. (2017). Effectiveness of a supportive housing program for homeless adults with mental illness and substance use: A two-group controlled trial. *British Journal Of Occupational Therapy*, 80(5), 286-293. doi:10.1177/0308022616680368

- Heilig, M. (2011). *Beroendetillstånd*. Lund: Studentlitteratur.
- Helig, M. (2009). Substansrelaterade störningar. I J. Herlofson, L. Ekselius, L.-G. Lundt, A. Lundin, B. Mårtensson, & M. Åsberg, *Psykiatri*. (s. 249-281). Lund: Studentlitteratur.
- *Heuchemer, B., & Josephsson, S. (2006). Leaving homelessness and addiction: narratives of an occupational transition. *Scandinavian Journal Of Occupational Therapy*, 13(3), 160-169.
- Hewitt, G., Sims, S., Greenwood, N., Jones, F., Ross, F., & Harris, R. (2015). Interprofessional teamwork in stroke care: Is it visible or important to patients and carers?. *Journal Of Interprofessional Care*, 29(4), 331-339. doi:10.3109/13561820.2014.950727
- *Hodgson, S., Lloyd, C., & Schmid, T. (2001). The leisure participation of clients with a dual diagnosis. *The British Journal Of Occupational Therapy*, 64(10), 487-492. doi:10.1177/030802260106401003
- Holley, S., & Borger, D. (2001). ENERGY FOR LIVING WITH CANCER: preliminary findings of a cancer rehabilitation group intervention study. *Oncology Nursing Forum*, 28(9), 1393-1396
- Hoxmark, E., Nydal Wynn, T., & Wynn, R. (2012). Loss of activities and its effect on the well-being of substance abusers. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 78-73.
- Kielhofner, G. (2014 a). Den mänskliga aktivitetens dynamik. I G. Kielhofner, *Model Of Human Occupation*. (s. 28-51). Lund: Studentlitteratur.
- Kielhofner, G. (2012 b). Görandet och blivandet: Aktivitetsförändring och aktivitetsutveckling. I G. Kielhofner, *Model Of Human Occupation*. (s. 124-135). Lund: Studentlitteratur.
- Kielhofner, G. (2012 c). Introduktion till Model of Human Occupation (MOHO). I G. Kielhofner, *Model Of Human Occupation*. (s.8-12). Lund: Studentlitteratur.
- Kielhofner, G. (2012 d). Miljön och människans aktivitet. I G. Kielhofner, *Model Of Human Occupation*. (s. 86-99). Lund: Studentlitteratur.
- Kielhofner, G., & Forsyth, K. (2012). Aktivitetsengagemang: Hur klienter uppnår förändring. I G. Kielhofner, *Model Of Human Occupation*. (s. 168-178). Lund: Studentlitteratur.
- Kramer, J., Bowyer, P., & Kielhofner, G. (2014). Evidens för användning av Model of Human Occupation (MOHO) i det praktiska arbetet. I G. Kielhofner, *Model Of Human Occupation*. (s. 436-469). Lund: Studentlitteratur.

Kris. (u.å. a). INFO. Hämtad 2017-09-27 från <http://kris.a.se/info/>

Kris. (u.å. b). PROJEKT. Hämtad 2017-09-27 från <http://kris.a.se/info/projekt/>

Kristensson, J. (2014). *Handbok i uppsatsskrivande och forskningsmetodik för studenter inom hälso- och sjukvårds-vetenskap*. Stockholm: Natur och Kultur.

Näsholm, C., & Melin, A.-G. (1998). Ideologi och Grundsyn. i C. Näsholm, & A.-G. Melin, *Behandlingsplanering vid missbruk*. (s.11-14). Lund: Studentlitteratur.

*Martin, L., Bliven, M., & Boisvert, R. (2008). Occupational performance, self-esteem, and quality of life in substance addictions recovery. *OTJR: Occupation, Participation & Health*, 28(2), 81-88.

*Martin, L. M., Smith, M., Rogers, J., Wallen, T., & Boisvert, R. (2011). Mothers in recovery: an occupational perspective. *Occupational Therapy International*, 18(3), 152-161. doi:10.1002/oti.318

*Mikkelsgård, K. A., Granerud, A., & Høye, S. (2014). People with mental illness returning to work: a qualitative evaluation of a Norwegian project. *Scandinavian Journal Of Occupational Therapy*, 21(3), 172-180. doi:10.3109/11038128.2014.882981

Molineux, M. (2014). Occupational Science and Occupational Therapy: Occupation at Center Stage. I C. Christiansen, & E. Townsend, *Introduction to occupation: The Art of and Living*. (s. 337-361). Harlow: Pearson Education Limited.

Moyers, P. A., & Stoffel, V. C. (2004). An Evidence-Based and Occupational Perspective of Interventions for Persons With Substance-Use Disorders. *The American Journal Of Occupational Therapy*, 570-586.

Nizzero, A., Cote, P., & Cramm, H. (2017). Occupational disruption: A scoping review. *Journal Of Occupational Science*, 24(2), 114-127. doi:10.1080/14427591.2017.1306791

Leufstadius, C., & Argentzell, E. (2014). Meningsfull aktivitet och psykiskt funktionshinder. I M. Eklund., B. Gunnarsson., & C. Leufstadius, *Aktivitet & Relation: mål och medel inom psykosocial rehabilitering*. (s. 175-200). Lund: Studentlitteratur.

Leufstadius, C., Gunnarsson, B., & Tjörnstrand, C. (2014). Skapande aktivitet. I M. Eklund., B. Gunnarsson., & C. Leufstadius, *Aktivitet & Relation: mål och medel inom psykosocial rehabilitering*. (s.217-244). Lund: Studentlitteratur.

*Peloquin, S. M., & Ciro, C. A. (2013 a). Population-centered life skills groups: perceptions of satisfaction and engagement. *The American Journal Of Occupational Therapy: Official*

Publication Of The American Occupational Therapy Association, 67(5), 594-600.
doi:10.5014/ajot.2013.008425

* Peloquin, S. M., & Ciro, C. A. (2013). Self-Development Groups Among Women in Recovery: Client Perceptions of Satisfaction and Engagement. *American Journal Of Occupational Therapy*, 67(1), 82-90. doi:10.5014/ajot.2013.004796

Rajkumar, A., & French, M. (1997). Drug abuse, crime costs, and the economic benefits of treatment. *Journal Of Quantitative Criminology*, 13(3), 291-323. doi:10.1007/BF02221094

Regeringen. (2011). *Regeringens åtgärdsprogram: för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken*. Stockholm: Regeringen. Hämtad September 2017-09-14 från <http://www.regeringen.se/49bbc4/contentassets/7e979eec0d9943b487538e5a2621e9b2/regeringens-atgardsprogram-for-alkohol--narkotika--dopnings--och-tobakspolitiken-2011-s.2011.026>

Rojo-Mota, G.), Huertas-Hoyas, E.), & Pedrero-Pérez, E.). (2017). Systematic review of occupational therapy in the treatment of addiction: Models, practice, and qualitative and quantitative research. *American Journal Of Occupational Therapy*, 71(5),
doi:10.5014/ajot.2017.022061

Rojo-Mota, G.), Pedrero-Pérez, E.), Huertas-Hoyas, E.), Merritt, B.), & MacKenzie, D.). (2017). Allen Cognitive Level Screen for the classification of subjects treated for addiction. *Scandinavian Journal Of Occupational Therapy*, 24(4), 290-298.
doi:10.3109/11038128.2016.1161071

SBU - Statens beredning för medicinskt utvärdering. (2001). *Behandling av alkohol- och narkotikaproblem: en evidensbaserad kunskapssammanställning*. Stockholm: Elanders Graphic systems.

SBU (2014) Mall för kvalitetsgranskning av studier med kvalitativ forskningsmetodik – patientupplevelser. hämtad 2017-09-07, från http://www.sbu.se/globalassets/ebm/metodbok/mall_kvalitativ_forskningsmetodik.pdf

Socialstyrelsen. (2015). *Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende: stöd för styrning och ledning*. Stockholm: Socialstyrelsen.

*Soeker, S., Matimba, T., Machingura, L., Msimango, H., Moswaane, B., & Tom, S. (2016). The challenges that employees who abuse substances experience when returning to work after completion of employee assistance programme (EAP). *Work: Journal Of Prevention, Assessment & Rehabilitation*, 53(3), 569-584. doi:10.3233/WOR-152230

Stoffel, V. C., & Moyers, P. A. (2004). An evidence-based and occupational perspective of

interventions for persons with substance-use disorders. *The American Journal Of Occupational Therapy: Official Publication Of The American Occupational Therapy Association*, 58(5), 570-586.

*Thomas, Y., Gray, M., McGinty, S., & Ebringer, S. (2011). Homeless adults engagement in art: first steps towards identity, recovery and social inclusion. *Australian Occupational Therapy Journal*, 58(6), 429-436. doi:10.1111/j.1440-1630.2011.00977.x

Walker-Williams, H. J., & Fouché, A. (2017). A Strengths-Based Group Intervention for Women Who Experienced Child Sexual Abuse. *Research On Social Work Practice*, 27(2), 194-205.

*Wasmuth, S., & Pritchard, K. (2016). Theater-Based Community Engagement Project for Veterans Recovering From Substance Use Disorders. *American Journal Of Occupational Therapy*, 70(4), p1-p11. doi:10.5014/ajot.2016.018333

Whiteford, G. (2014). Occupational Deprivation: Understanding Limited Participation. I C. Christiansen, & E. Townsend, *Introduction to Occupation: The Art of Science and Living* (s. 281-306). Harlow: Pearson Education Limited.

Winther Hansen, B., & Morville, A.-I. (2016). Kreativa aktivitetens betydelse. I G. Gamborg , J. Madsen , B. Winther Hansen , A.-L. Morville , & H. Skov, *Kreativitet i arbetsterapi*. (s.71-94). Lund: Studentlitteratur.

Wilcock, A. A. (2015). Occupation-Focused preventive approach to illness and disability. I A. A. Wilcock, *An Occupational Perspective of Health*. (s.274-302 b). Thorofare NJ: SLACK.

11. Bilaga 1

<i>Cinahl 27/9</i>	<i>Sökord</i>	<i>Träffar</i>	<i>Lästa abstract</i>	<i>Valde artiklar</i>
#1	“Occupational therapy”	29,484		
#2	“Substance addiction” OR “substance abuse” OR “drug users” OR “drug addicts” OR “drug abuse” OR “drug addiction”	45,151		
#3	#1 AND #2	101	30	5
Begränsningar Publikationsår 2000-2017 och academic journals		42		

12. Bilaga 2

<i>PsycInfo 27/9</i>	<i>Sökord</i>	<i>Träffar</i>	<i>Lästa abstract</i>	<i>Valda artiklar</i>
#1	“Occupational therapy”	16,595		
#2	“Substance addiction” OR “substance abuse” OR “drug users” OR “drug addicts” OR “drug abuse” OR “drug addiction”	127,235		
#3	#1 AND #2	142	51	4
Begränsningar Publikationsår 2000-2017 och academic journals		78		

13. Bilaga 3

<i>Medline 27/9</i>	<i>Sökord</i>	<i>Träffar</i>	<i>Lästa abstract</i>	<i>Valda artiklar</i>
#1	“Occupational therapy”	23,266		
#2	“Substance addiction” OR “substance abuse” OR “drug users” OR “drug addicts” OR “drug abuse” OR “drug addiction”	82,915		
#3	#1 AND #2	63	48	5
Begränsningar Publikationsår 2000-2017		48		

14. Bilaga 4

Granskningsfrågor till kvantitativa & mixade metoder

1	Finns det ett tydligt problem formulerat och isåfall hur? (Friberg, 2017).
2	Finns det teoretiska utgångspunkter beskriva? (Friberg, 2017).
3	Vad är syftet och är det klart formulerat? (Friberg, 2017).
4	Är metoden beskriven? (inspiration från Friberg, 2017).
5	Har data analyserats? Vilka statistiska metoder användes? (Friberg, 2017).
6	Finns det beskrivet var/när studien ägde rum? (Kristensson, 2014).
7	Är det tydligt hur urvalet rekryterades? (Kristensson, 2014)
8	Är populationen tydligt beskriven med inklusionskriterier och exklusionskriterier? (Kristensson, 2014).
9	Finns det beskrivet vilka tidsintervaller som finns mellan mätningarna? (Kristensson, 2014).
10	Är urvalets storlek beskriven? (Kristensson, 2014).
11	Finns det tydlig redovisning för de statistiska måtten? (Kristensson, 2014).
12	Förs det några etiska resonemang? (Friberg, 2017).
13	Finns det en metoddiskussion? Hur diskuteras metoden? (Friberg, 2017).
14	Sker en återkoppling till teoretiska antagande (Friberg (2017)).

15	Finns det några arbetsterapeutiska teoribildningar beskriva? (egen fråga med inspiration av Friberg (2017)).
16	Är studien generaliserbar? (Kristensson, 2014).
17	Finns det fokus på meningsfulla aktiviteter? (egen fråga) inspiration från Eklund (2014).
18	Finns det en Intervention inriktat på aktivitet? (egen fråga) inspiration från Eklund (2014)

15. Bilaga 5

Titel	Syfte	Teori	Metod/ Design	Urval	Analys	Intervention/ meningsfulla aktiviteter	Metoddiskussion
Boisvert, R. A., Martin, L. M., Grosek, M., & Clarie, A. J. (2008). Effectiveness of a peer-support community in addiction recovery: Participation as intervention. <i>Occupational Therapy International</i>, 15(4), 205-220. doi:10.1002/oti.257	Att avgöra om en gruppinterventions skulle kunna minska återfallsrisken bland klienter som återhämtar sig från substansmissbruk och hemlöshet.	Model of Human Occupation.	En icke randomiserad kontrollerad pretest-posttest design. Mixade metoder där det både före och efter interventioner använde semistrukturerade intervjuer, observationer och självskattningsformulär.	10 vuxna, 19-62 år som deltar i ett PSC program på gruppnivå. Inklusionskriterier var att alla deltagarna hade deltagit i ett bostadsövergångsprogram. Deltagarna var hemlösa samt nyktra i minst 3 månader innan deltagande i PSC. Instrument som användes för utvärdering var Quality of life rating scale (QOLR), the medical outcomes study social support survey (MOS-SSS) och the volitional questionnaire (VQ).	Wilcoxon signed-rank test användes för att analysera förändring mellan MOS-SSS- och QOLR-poäng som erhållits i början av PSC-programmet och igen efter 9 månader. Resultatet från instrumenten sammanfattades och skillnader mellan dem analyserades för att kunna se hur ofta återfall inträffade.	Ett program kallat PSC på gruppnivå som fokuserar på återhämtning och arbetsterapeutiska riktlinjer om aktivitet. Ämnen som utbildning, ledarskap och kommunikation belystes i interventionen. Arbetsterapeutens roll var att bedöma och identifiera förändringar i aktivitetsmönster och utförande. Resultatet visade på positiva effekter av gruppinterventionen. Att träffa andra ökade socialt deltagande, ömsesidigt stöd, självbestämmande, kontroll i livet samt deltagande i samhället.	De använda instrumenten diskuterades där begränsningar om dem framkom.
Cardinale, J., Malacari, L., Broggi, S., Savignano, J., & Fisher, G. (2014). <i>Model of Occupational Empowerment and Gunnarsson's Tree Theme: Intervention for Mothers in Recovery.</i>	Syftet var att genomföra Fishers & Hotchkiss's modell för Occupational Empowerment (2008) genom att använda Gunnarsson's Three Theme Method (2008) som ett interventionsprogram för mödrar i återhämtning från narkotikamissbruk i hopp om en livsförändring	The Tree Theme Method.	Mixad metod användes. Demografisk och personlig information användes för att få fram bakgrundsfakta om individerna. "Personal Growth Initiative Scale" användes som självskattningsinstrument som mäter förändringar hos individen. Formuläret	Tre deltagare mellan 25-29 år som alla var mödrar och befann sig i en återhämtningsprocess. De rekryterades från ett återhämtningscenter som hölls av kyrkan.	Noggrann resultatanalys och jämförelser samlades bevis att moderskapet hade en betydande påverkan i återhämtningsprocessen. En analys av de anteckningar som gjorts under fältstudien genomfördes.	Interventionen gjordes utifrån The Tree Theme method modellen där kvinnorna fick reflektera över sitt liv från barndom, tonår, vuxenliv och framtid. Detta genom att rita ett träd från rot till trädskrona som skulle representera olika delar av livsspännat. Interventionen skapade förutsättningen att kunna se över sina	En begränsande effekt av studien var att endast en av deltagarna gav sin fulla närvaro till alla sessionerna, en annan begränsning var att barnen deltog vid vissa sessioner som också påverkade resultatet, en annan begränsning var den korta tidsperioden på 14 veckor.

<i>Occupational Therapy In Mental Health, 30(1), 43-68. doi:10.1080/0164212X.2014.878237</i>			innehåller 8 frågor om tillfredsställelse.			liv samt att skapa mål och drömmar genom att reflektera kring vad de ville göra med sina liv. Genom interventionen kunde de finna hopp och det blev enklare för dem att nå sina framtidsdrömmar som var utbildning, arbete och ta hand om sina barn.	
Davies, R., & Cameron, J. (2010). <i>Self-identified occupational competencies, limitations and priorities for change in the occupational lives of people with drug misuse problems.</i> <i>British Journal of Occupational Therapy, 251-260.</i>	Syftet var att undersöka vilka åsikter som finns hos individer som genomgår avgiftning för missbruk. Hur de upplever deras aktivitetskompetens, begränsningar och hinder som de vill förändra.	Model of Human Occupation	Mixade metoder användes, både semistrukturerade intervjuer och självskattningsskalan OSA för att få fram deltagarnas aktivitetskompetens och aktivitetsutförande. Intervjuerna fokuserade på objekten som framkom från OSA och genomfördes på 6 deltagare. De fick betygsätta sin förmåga i aktivitetsutförande, deras förmåga och upplevda problem. Intervjuerna fokuserade också på vad som prioriterades för förändring och varför aktiviteterna var viktiga.	30 personer rekryterades från ett drogavgiftning center. Inklusionskriterierna var 18-65 år och som hade ett substans beroende som en primär sjukdom.	Analys genom en ramanalys (Pope et al 2000) av objekten i OSAs självskattningsskala. Objekten delades in i olika kategorier utifrån MOHO som ram. Dessa blev sedan teman i resultatet.	Interventionen var självskattningsskalan OSA om aktivitetsutförande och aktiviteter som var viktiga att utföra och prioriterade för förändring. Intervjuer med objekten som framkom i OSA formulären ägde rum, där svårigheter deltagarna upplevde med dessa och betydelsen av aktiviteterna framkom. Meningsfulla aktiviteter var aktiviteter i det dagliga livet såsom arbete och fritid. Prioriterade aktiviteter var att ha hand om sin ekonomi, sig själva, sitt hem samt barn. Det var viktigt att ha en rutin och det skulle bidra till en stabilitet.	OSA och intervjuerna diskuterades, vad som framkommit i resultatet och vilka begränsningar som fanns. Eftersom OSA instrumentet var centralt i datainsamlingen av både kvalitativ och kvantitativ data har detta kanske påverkat resultatet. De metodiska grunderna presenterades utifrån MOHO som en ram av resultatet men det är möjligt att teman som framkom inte passar in till denna modell.
Gutman, S. A., & Raphael-Greenfield, E. I. (2017). <i>Effectiveness</i>	Syftet var att bedöma effektiviteten av bostadsprogrammet SMART i ett härbärge för	Arbetsterapiens betydelse för SMART programmet belyses.	Fallstudie. Interventionsgruppen fick delta i SMART programmet och Kontrollgruppen	20 män har rekryterats från ett härbärge i New York. 10 stycken män deltog i interventionsgruppen	Mätte om en skillnad existerade mellan kontroll- och interventionsgruppen på	Interventionen var SMART programmet som var ett bostadsövergångsprogram för hemlösa.	De diskuterar SMART programmet och dess användning och vilket resultat som framkom. De

<i>s of a supportive housing program for homeless adults with mental illness and substance use: A two-group controlled trial. British Journal Of Occupational Therapy, 80(5), 286-293. doi:10,1177 /030802261 6680368</i>	hemlösa där de boende hade psykisk ohälsa eller substansberoende.		fick vanlig medicinsk behandling. Gas skalan användes för att få fram mål hos individerna samt manchester short assesment of quality of life scale där deltagarna kunde skatta sin egen upplevelse. Dessa instrument används för utvärdering, både före och efter interventionen.	n samt 10 stycken i kontrollgruppen. Deltagarnas mentala hälsa, etnicitet och utbildningsnivå erhöles från självrapporterade formulär. Inklusionskriterierna var engelsktalande och att aktivt kunna delta under hela interventionen.	poängen som framkom från Gas skalan efter interventionen. Ett Mann Whitney U-test användes också för att bestämma om det fanns statistiskt signifikant skillnad mellan kontrollgruppen och interventionsgruppen från MANSA poängen efter interventionen	Interventionen bygger på att lära individerna att hantera sin ekonomi, delta i samhället, sov rutiner, egenvård och hantera en bostad. I studien fick både interventionsgruppen och kontrollgruppen hjälp av en arbetsterapeut men detta utvärderades inte i resultatet. Arbetsterapeuten hjälpte till med individernas egenvård och matlagning samt höll i gruppinterventioner i musik. Resultatet visar på att deltagarna i interventionsgruppen fick lära sig vad som behövdes för att ta hand om sig själva och sitt hem. Detta genom att delta i SMART programmet. De upplevde också större nöjdhet i aktiviteter än kontrollgruppen.	diskuterar de som framkom från skalorna GAS och MANSA. Begränsningar var det smala urvalet av deltagare.
Heuchemer, B., & Josephsson, S. (2006). <i>Leaving homelessness and addiction: narratives of an occupational transition. Scandinavian Journal Of Occupational Therapy,</i>	Syftet var att få en förståelse för vilka aktivitets aspekter som uppstår i övergången från ett liv i hemlöshet.	Model of Human Occupation	En kvalitativ studie med Narrative design. "För att förstå mänsklig handling" och studera en förändring valdes narrative design. Det ingick också berättande intervjuer för att få intervjun att bli så naturlig som möjlig.	Inklusionskriterierna var tidigare hemlös, drogfri, samt motiverad till att delta. Två kvinnor som matchade kriterierna rekryterades. Deltagarna rekryterades med hjälp av personal som arbetade i ett rehabiliteringscenter för hemlösa. Deltagarna var aktiva medlemmar NA grupp	Intervjuerna transkriberades samt tolkades med en kvalitativ jämförelse baserat på berättelser som framkom i intervjuerna. De genomgick upprepad läsning av data för att få en övergripelig uppfattning. Därefter kodades data med fraser, ord och stycken.	Ingen intervention har använts utan en arbetsterapeut har intervjuat deltagarna för att ta reda på deras aktivitetsliv, aktiviteter som hemlös och efter hemlöshet. Det var meningsfullt att ta droger men efter att de slutat upplevde individerna att de hade mer tid till	Författarna nämner att studien är något begränsad pga. av antalet deltagare. I framtiden kan en longitudinell studie bidra till ökad förståelse inom detta område.

13(3), 160-169.				(Members of Narcotics anonymous) som är en självhjälpande grupp för drogmissbrukare.	Deltagarna kodades separat. Sedan samordnades detta i kategorier/teman som identifierats.	annat som att umgås med sina barn, vilket var meningsfullt. Det var meningsfullt att delta i NA- möten, att träffa andra och dela erfarenheter. Deltagarna ville hjälpa andra som var i missbruk, det kändes meningsfullt.	
Hodgson, S., Lloyd, C., & Schmid, T. (2001). <i>The Leisure Participation of Clients with a Dual Diagnosis. British Journal of Occupational Therapy, 487-492.</i>	Syftet var att beskriva fenomenet fritidsaktiviteter och deltagande genom att få fram subjektiv unik beskrivning av individer utan att generalisera dem till teorier eller en till en specifik grupp.	Arbeterapeutisk teori om aktivitetens inverkan på fritid (Di Bona 2000, Ussher et al 2000).	Kvalitativ studie med halvstrukturerade djupgående intervjuer. Frågor kring hur individers upplevelse att engagera sig i icke substansrelaterade aktiviteter var en del i intervjuerna	Deltagarna som rekryterades var aktiva i en supportgrupp för individer med dubbla diagnoser. Fyra av gruppmedlemmarna gick med på att delta. Varje intervju ägde rum på rehabiliteringscentret.	De transkriberade data från intervjuerna för att kunna identifiera kategorier och teman. Under genomläsningen och transkripten utvecklades koder som identifierade begrepp från intervjuerna. Koderna sorterades sedan i grupperingar av gemensamma nämnare som symboliserade deltagarnas erfarenheter och intressen.	Ingen intervention. Deltagarna i studien förmedlade via intervjuer vilka aspekter som var viktiga för återhämtningen. Fritid sågs som en viktig del då de fick utföra aktiviteter där droger inte inkluderades. Det var viktigt att träffa nya bekantskaper där droger inte var en del av aktiviteten. De nya fritidsaktiviteterna höll dem aktiva och på så sätt höll de sig borta från drogerna och minskade risken för återfall.	Metoden diskuteras då halvstrukturerade intervjuer endast grundar sig på individernas vilja och förmåga till att kommunicera om sina erfarenheter. Denna metod kan ha gett en lägre evidensnivå än en kvantitativ studie med samma syfte. Studiens urval är för vagt för kvalitativ forskning. För att stärka studiens bevis råder det behov av framtida studier där även observation och självskattningsformulär bör ingå som en datainsamlingsmetod.
Martin, L., Bliven, M., & Boisvert, R. (2008). <i>Occupational performance, self-esteem, and quality of life in substance addictions recovery. OTJR: Occupation,</i>	Syftet med studien var att utvärdera skillnader i aktivitetsutförande, självkänsla och livskvalité hos klienter som deltog i en substansavvänjningsbehandling.	Model Of Human Occupation	En icke randomiserad pretest-posttest design användes. Metoden beskriver att individerna deltog under 6 månader samt att uppföljningar skedde efter 3 månader. Instrument som användes var	Inklusionskriterier fanns inte med. Deltagarna var under avvänjning för substansmissbruk. 57 individer i åldrarna 18-55 år deltog. 38 % hade psykisk ohälsa, 75 % var hemlösa.	De använde en statistisk analys med hjälp av ett SAS-system. Analys av förändring över tid med hjälp av "paired-samples test" och "Wilcoxon" raknings test för analys av förändring i OPHI-II kategorierna. Analys av varians	Ett interventionsprogram med arbetsterapi fokus som fokuserade på "life skills" som innebär att förbättra aktivitetsutförande. Interventionen syftar också till att förbättra prestationen i aktiviteter för att lättare klara av vardagliga	Instrumenten som användes i metoden diskuterades. Begränsningen var att datainsamlingen endast var på klienterna i behandling. Där efter baserades data endast på en plats, vilket inte möjliggjorde slumpmässigt urval. Resultatet gäller inte heller

<i>Participation & Health, 28(2), 81-88.</i>			OPHI (occupational performance history interview) och RSES (rosenberg self-esteem scale) och QOLR (quality of life rate scale)		utfördes för att avgöra om effekterna var signifikanta eller annorlunda pga av kön/eller psykisk sjukdom	utmaningar. Efter avslutad intervention kunde en förbättring i aktivitetsutförande ses. Deltagarna lämnade programmet med en förbättrad nivå av aktivitetsidentitet.	avhoppare utan endast de som slutförde programmet. Författarna rekommenderar att det behövs både framtida kvantitativa och kvalitativa studier inom området.
Martin, L. M., Smith, M., Rogers, J., Wallen, T., & Boisvert, R. (2011). <i>Mothers in recovery: an occupational perspective. Occupational Therapy International, 18(3), 152-161. doi:10.1002/oti.318</i>	Syftet med studien var att upptäcka vilka berättelser mödrar har om deras missbruk och vägen till återhämtning. Detta för att se vilken påverkan missbruket har på aktivitetsutförandet samt att upptäcka vilka faktorer som är viktiga i behandlingen	Model of Human Occupation	En kvalitativ narrativ studie användes för att tillämpa semistrukturerade intervjuer med kvinnor som behandlats för substansmissbruk och som också var mödrar till en eller flera barn.	Tio deltagare som var i olika stadier av återhämtning från missbruk intervjuades. Alla deltog i ett bostadsprogram på ett behandlingscenter i Florida.	Tematisk analys användes med ett arbetsterapeutiskt synsätt på begrepp från "Occupational Therapy Practice Framework" och Model of Human occupation. Teman framkom sedan utifrån intervjuerna och de teoretiska begreppen.	Ingen intervention. Arbetsterapeuten intervjuade deltagarna om deras återhämtningsprocess, vad som var viktigt i återhämtningen och hur det påverkat deras liv. Jobb och utbildning var något meningsfullt. Att få tid över när de slutat med drogerna och tid över till barnen var meningsfullt. I behandlingen var det meningsfullt att delta i grupp, att få stöd från andra och kunna prata om sina problem för att kunna gå vidare.	De diskuterar kring studien och att denna studie inte är applicerbar på alla mödrar i missbruk. Studien resonerar med vad tidigare forskare sagt om arbetsterapi. Ytterligare aktivitetsbaserade program för de i återhämtning av missbruk behövs och denna studie hjälper att stärka beviset om att arbetsterapi är viktigt för denna målgrupp.
Mikkelsgård, K. A., Granerud, A., & Høye, S. (2014). <i>People with mental illness returning to work: a qualitative evaluation of a Norwegian project. Scandinavian Journal Of Occupation</i>	Syftet var att utveckla en djupare förståelse för deltagarnas erfarenheter av att vara inblandade i NAV- projektet, att kunna kombinera arbete med behandling.	Ingen befintlig teori	Kvalitativ metod. Intervju med 2 män, 5 kvinnor med psykisk sjukdom. Intervjuerna var uppbyggda på målen deltagarna satte i NAV projektet.	52 individer som deltog i NAV projektet från 2010-2011. Inklusionskriterier: Individer under 25 år, har psykiska problem samt viss nivå av missbruk. får ekonomiskt bidrag av NAV. Skriftliga förfrågningar skickades per post. Fem kvinnor och två män, alla mellan åldrarna 20-	Intervjuerna transkriberades. Den kvalitativa innehållsanalysen användes som analysmetod. Författarna letade efter meningsbyggare i de transkriberade intervjuerna dessa kodades till kategorier och underkategorier. Slutligen identifierades ett tema som representerade latent innehåll i	Intervention NAV projektet handlar om att få social kontakt och ekonomisk säkerhet för att främjar övergången till arbete och aktivitet. NAV samarbetar med andra yrkeskategorier och hjälper till att kombinera arbete och behandling. Deltagarna intervjuades om livet i förändring.	Intervjuerna gav värdefull information. Att använda fler intervjuer kunde ha medfört mer data. Överförbarheten till kvalitativ studie är inte möjlig, undersökning bör ske inom detta område med ett större antal deltagare. Resultaten visar att det ändå kan vara

<i>al Therapy, 21(3), 172-180. doi:10.3109/11038128.2014,882981</i>				35 år ville frivillig delta och blev urvalet för studien	hela texten.	aktivitet, sysselsättning och hur de upplever deltagandet i NAV. Det som framkom som meningsfullt i intervjuerna var att deltagarna upplevde att de fick förbättrad självkänsla och livskvalitet när de deltog i projektet. De insåg hur viktigt det var att kunna arbeta och att de gav en struktur i deras vardag.	sig vara relevant för andra yrkesprofessioner och hälsovården att ta del av.
Peloquin, S. M., & Ciro, C. A. (2013). <i>Population-centered life skills groups: perceptions of satisfaction and engagement. The American Journal Of Occupational Therapy: Official Publication Of The American Occupational Therapy Association, 67(5), 594-600. doi:10.5014/ajot.2013.008425</i>	Syftet var att undersöka tillfredsställelse och engagemang i en livsstilsgrupp bestående av kvinnor som var bosatta i en bostadsanläggning för substansberoende	PEO modellen	Retrospektiv, tvärsektion analys av 561 undersökningar. Analys av anonyma undersökningar samlades från kvinnor som deltog i en utvecklingsgrupp för livsutveckling kallad ADA house.	Data samlades in från kvinnor som deltog i en utvecklingsgrupp i ADA house. Alla deltagare var kvinnor.	Kvinnorna noterar i vilken grad de är tillfredsställda med arbetsterapi grupper. Detta blev sedan beskrivande statistik i analoga kategorier, statistiken visade om kvinnorna var "starkt oense till att de "höll med" detta för att utvärdera graden av tillfredsställelse och engagemang. Sedan mättes medianen av statistiken utifrån PEO och Kruskal-Wallis test. Data tolkas med hjälp av SAS Version 9.2.	Interventionen gjordes utifrån ett program kallad ADA house som hjälper individer med drogmissbruk. En arbetsterapeut styrde interventionen som fokuserade på livsfärdigheter. Det utfördes i grupper där de fick genomföra aktiviteter tillsammans med andra i liknande situation. Arbetsterapeutens roll var att förmedla bekräftelse, kommunicera, ge tro och hopp. Gruppaktiviteten avslutades med en diskussion. Interventionen resulterade i att kvinnorna fick lära sig att kommunicera med andra, strategier för att utföra aktiviteter i dagliga livet vilket gav tillfredsställelse och ökade	De hittade ingen betydande variation om hur de uppfattade engagemang, livskvalité & förhållande till PEO modellens aspekter. Analysen har sina begränsningar. Resultatet brister pga av underskott på randomisering av deltagare. En annan brist var användandet av en icke standardiserat instrument. Brist på variationen på medianpoängen. Terapeuten använde sig av klientcentrerat arbetssätt som kan haft inverkan på resultatet samt att det endast var en terapeut som höll i interventionen.

						engagemanget hos kvinnorna	
Peloquin, S. M., & Ciro, C. A. (2013). <i>Self-Development Among Women in Recovery: Client Perceptions of Satisfaction and Engagement . The American Journal Of Occupational Therapy, 82-90.</i>	Syftet var att undersöka engagemanget och tillfredsställelse genom arbetsterapi i självutvecklande grupper hos kvinnor som bodde på ett boende för substansberoende.	PEO modell	En retrospektiv tvärsnittsanalys. Skala Undersökningar som var ett självskattningsformulär. Anonym granskning	Kvinnor över 18. Drog eller alkoholberoende. Dubbeldiagnoser. Deltog i "self-development of occupational therapy group at ADA house"	Kvinnornas tillfredsställelse med arbetsterapi/interventionsgruppen analyserades med beskrivande statistik. I analoga kategorier utifrån "The American journal of occupational therapy" fastställde de engagemanget från "starkt oense till håller med" De granskade medianpoängen utvecklingsfrågor. Medianpoängen av frågorna om grupp/grupprocess mättes med "kriskal Wallis test" Data tolkades med SAS version 9.2 (SAS Institute, Cary, NS)	Arbetsterapeutisk intervention inom ADA house som använder återhämtningsteman inom ramen för person-omgivning-aktivitet. Det är en slags gruppintervention där de får kombinera hantverk med meningsfulla teman inom person-omgivning och aktivitet. Genom självskattningsformulär kunde deltagarna skatta hur nöjda de var med interventionen. De upplevde att det kändes tillfredsställande och engagerande.	Studien har ett par begränsningar, främst fallerar generaliserbarheten pga. av bristen av randomisering deltagare. Ett icke standardiserat instrument användes. Det förekommer också en brist i variationen i medianpoängen. Det deltog bara en arbetsterapeut i interventionen, vilket kan påverkat resultatet och gjorde det heller inte möjligt att jämföra olika interventionsmetoder
Soeker, S., Matimba, T., Machingura, L., Msimango, H., Moswaane, B., & Tom, S. (2016). <i>The challenges that employees who abuse substances experience when returning to work after completion of employee assistance programme (EAP).</i>	Syftet var att undersöka vilka utmaningar anställda som missbrukar substanser upplever när de återvänder till arbetet.	Model of Human Occupation	Forskarna använde en beskrivande kvalitativ design för att utforska deltagarnas uppfattningar, erfarenheter och utmaningar när de återupptar sitt arbete. Beskrivande design användes för att beskriva väsentliga resultat.	Deltagarna rekryterades utifrån en terapeut som var socialarbetare i organisationen SANCA som är en icke statlig organisation vars huvudsyfte är att förebygga och behandla droger och alkoholmissbruk. Med hjälp av inklusionskriterierna rekryterades 6 deltagare, men endast 3 deltagare deltog i studien.	Dataanalysen var att organisera, tillhandahålla en struktur som framkom från data. Uppgifterna spelades in med hjälp av ljud/band. Analysen tolkades sedan med hjälp av Teschs som följer en femstegsmetod för kvalitativ forskning.	EAP programmet hjälper individer att nå sina problem på arbetsplatsen pga. av sitt missbruk, anpassningsproblemen, relationsproblem och ger vägledning. Programmet hjälper individer att överkomma hinder som de upplever i sitt liv eller på arbetet. Programmet utvärderades genom att intervjua deltagarna om hur de upplevde tiden i EAP programmet och	Begränsningarna av studie var att endast 3 stycken av de rekryterade deltagarna deltog i studien. Detta resulterade i att forskarna hade en lite data att arbeta med vilket kan påverkat djupet i ämnet. Dessutom kunde forskarna även haft gruppdiskussioner med ansikte mot ansikte intervjuer för att förbättra innehåller/djupet av studien.

<i>Journal of Prevention, Assessment & Rehabilitation, 569–584</i>						hur det blev när de kom tillbaka till arbetet. Efter att ha deltagit i EAP programmet upplevde deltagarna att de blev mer positiva, vänligare, brydde sig om andra, fick kontroll på sitt liv och relationer med familjen. Nya mål kom till och skapade möjligheter för meningsfulla aktiviteter. Genom programmet kunde deltagarna identifiera intressanta fritidsaktiviteter som gav bättre hälsa och välbefinnande.	
Thomas, Y., Gray, M., McGinty, S., & Ebringer, S. (2011). <i>Homeless adults engagement in art: first steps towards identity, recovery and social inclusion. Australian Occupational Therapy Journal, 58(6), 429-436.</i> doi:10.1111/j.1440-1630.2011.00977.x	Syftet var att undersöka hur konst som aktivitet kan hjälpa hemlösa och vilka fördelar konst har.	Wilcock (2006)	En kvalitativ studie där deltagarna deltog i ett konstprogram för hemlösa. Intervjuer med de hemlösa och dess personal och även observation. Vissa intervjuer uteslöts eftersom att deltagarna hade psykoser eller kognitiva störningar.	4 individer som deltog i ett konstprogram rekryterades till studien. 3 stycken från personalen på konstprogrammet deltog frivilligt.	Intervjuerna transkriberades. Materialet från intervjuerna kodades för att sedan identifiera nyckelbegrepp från varje enskild intervju. Genom att jämföra koderna från intervjuerna framkom olika teman som byggde resultatet.	Intervention var ett konstprogram där hemlösa vuxna som fick delta i konst. Där fick de rutin, och lära sig att hantera sin vardag. En arbetsterapeut observerar och intervjuar deltagarna om deras upplevelser av programmet. Konsten blev meningsfull och deltagarna kände att konsten gav en rutin och en positiv livsstil. Konsten fyllde ett tomrum, och att delta i grupp var meningsfullt eftersom de lärde sig av andra och de blev accepterade för vilka de var.	För få individer intervjuades för att ge en mättnad i data. Tyvärr har även en stor del av resultatet observerats eftersom det var mycket svårt att intervju de hemlösa och skapa ett förtroende och en tillit till dem
Wasmuth, S., & Pritchard, K. (2016). <i>Theater-</i>	Syftet var att undersöka genomförbarhet en och acceptansen av	Model of Human Occupation	Studien genomfördes med en kvalitativ och kvantitativ	De rekryterade veteraner från ett program kallad "SUDRP" som är ett medicinskt	De jämförde med "pre-post scores" av självförmåga och social och aktivitet	Deltagare som tidigare deltagit i substance use disorder program deltar i ett	Diskuterat instrumenten GSE och OSCARS. Urvalet var för litet

<i>Based Community Engagement Project for Veterans Recovering From Substance Use Disorders. American Journal of Occupational Therapy, 1-11.</i>	en sexveckors teaterprojekt för att underlätta samhällsengagemang och återhämtning från SUB.		datainsamlings metod. Den kvantitativa datan belyser förändringen och den kvalitativa datan användes för att skapa teman.	centrum som låg vid ett bostads rehabiliteringscentrum för veteraner. För att delta i studien krävdes det att de skulle ha en SUD (substance use disorder) diagnos och vara inskrivna i SUDRP. Författarna till studien ville få in minst 10 deltagare.	deltagande för att bedöma förbättringsområden som kan granskas i framtida försök. Analysen gjordes genom att spåra deltagarna i olika steg i rekryteringen till uppföljningsbedömningar, de jämförde även data de fått fram av droganvändandet genom en pre-post poäng i "self-efficacy" social samverkan och aktivitetsutförande.	samhälles engagerande projekt som bygger på teater som intervention. Deltagarnas upplevelse av att delta i programmet mättes med OCAIRS rating scale. Intervju med arbetsterapeut kopplades till pjäserna individerna var med i och där de olika rollerna kunde kopplas till roller i deras egna liv. Att delta i teaterinterventionen resulterade i förbättringar av sociala aktiviteter hos deltagarna. Genom att ha deltagit i interventionen ökades värdena i OCAIRS rating scale, De fick högre självförtroende och hanterade uppgifter och mötgångar bättre.	för att visa på att teater har en effekt till att minska narkotikamissbruk. Samt att en stor del av veteraner släpptes redan före en veckas tid av interventionen. Dessa höga utslussningsfrekvenser begränsar omfattningen av denna typ av intervention.